

Uddannelsesforventninger blandt danske unge

En repræsentativ spørgeskemaundersøgelse af elever i 9. klasse

Jens-Peter Thomsen

Uddannelsesforventninger blandt danske unge – En repræsentativ spørgeskemaundersøgelse af elever i 9. klasse

© VIVE og forfatteren, 2022

e-ISBN: 978-87-7119-993-2

Arkivfoto: Ole Bo Jensen/VIVE

Projekt: 100749

Finansiering: Lauritzen Fonden

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Forord

Denne rapport er den tredje i en serie af rapporter fra et stort kvalitativt forløbsstudie om danske unges uddannelsesforventninger. Projektet er finansieret af Lauritzen Fonden og har som formål at kortlægge unges uddannelsesforventninger, forstå, hvordan de etableres, og undersøge, hvordan de udvikler sig ind i voksenlivet, i takt med at de unge går igennem uddannelsessystemet. Projektet har et særligt fokus på forventninger blandt unge fra mindre privilegerede baggrunde.

Rapporten indgår i en serie af rapporter, der udkommer i perioden frem til 2026 og fokuserer på udbredelsen af unges uddannelsesforventninger, og hvordan disse forventninger udvikler sig, fra de unge går ud af 9. klasse, til de er 26 år. Hvor de øvrige rapporter baserer sig på kvalitative interview, er denne rapport datagrundlag en stor, repræsentativ spørgeskemaundersøgelse af danske 9. klasse-elevs uddannelsesforventninger.

Rapporten er udarbejdet af projektleder og seniorforsker Jens-Peter Thomsen. Ph.d. stipendiat Kira Solveig-Larsen og studentermedhjælper Bojana Cuzulan har bidraget med spørgeskemakonstruktion, dataklargørelse, kodning og analyser.

Vi vil gerne benytte lejligheden til at rette en stor tak til de unge, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. Vi vil også gerne takke referee professor MSO David Reimer, Aarhus Universitet og videnskabelig assistent Julie Schou Nicolajsen for gode, grundige, og konstruktive kommentarer.

Kræn Blume Jensen
Forsknings- og analysechef for VIVE Social
2022

Indhold

Sammenfatning	5
1 Indledning.....	6
2 Hvad ved vi om unges uddannelsesforventninger?	8
3 Data og metode	11
4 Danske unges uddannelsesforventninger	14
4.1 De unges uddannelsesplaner efter 9. klasse	14
4.2 Kendskab til uddannelsessystemet	17
4.3 Hvad er vigtigt i forhold til uddannelsen?	19
4.4 Tilgange til uddannelsesvalg	24
4.5 Hvem har betydet noget for uddannelsesovervejelserne?.....	28
5 De unges uddannelsesforventninger	30
5.1 Forventning om ungdomsuddannelse.....	30
5.2 Forventning om videregående uddannelse	33
6 Opsummering.....	37
Litteratur	41
Bilag 1 Bortfald.....	45
Bilag 2 Spørgeskema.....	46
Bilag 3 Modeller for ungdomsuddannelser	48
Bilag 4 Modeller for videregående uddannelse	49

Sammenfatning

Denne rapport undersøger 9. klasse-elevs uddannelsesforventninger, deres tilgange til uddannelsesvalg, og hvilke faktorer der er med til at forudsige deres forventninger. Rapporten bygger på en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse foretaget i 2019 blandt 3.675 unge 9. klasse-elever i Danmark. Rapporten viser generelt, at unge orienterer sig mod videregående uddannelser, hvor 76 % forventer at tage en videregående uddannelse. Derimod forventer kun 14 % af de unge at tage en erhvervsuddannelse.

Rapporten viser også, at unge ikke har lige forudsætninger for at forme deres uddannelsesforventninger. Det er således ikke alle unge, der kommer fra hjem, hvor forældrene har et indgående kendskab til uddannelsessystemet, og hvor de kan understøtte og hjælpe deres barn med uddannelsesovervejelser og uddannelsesvalg. Dette afspejler sig i den sociale forskel i forventninger, som vi finder. Forskellen er på 15 procentpoint mellem arbejderklassebørn og akademikerbørn, selv når vi har kontrolleret for grundskolekarakterer og andre baggrundsvariable.

Når vi zoomer ind på unge med grundskolekarakterer i den laveste femtedel af karakterfordelingen, så forventer 75 % af børn af akademikere at tage en videregående uddannelse, mens det kun gælder for 43 % af de ufaglærtes/faglærtes børn. Akademikerbørn med svage faglige kvalifikationer har altså langt større sandsynlighed for at forvente en videregående uddannelse end arbejderklassebørn med det samme karakterniveau. Denne forskel udtrykker akademikerbørns 'hjemmebanefordel', hvor familien her kan kompensere for barnets lave karakterer ved at bygge et stillads op omkring barnet og understøtte forventninger og hjælpe med uddannelsesvalg.

Vi ser her, at unge fra ufaglærte hjem oftere udtrykker, at de og deres forældre ikke ved nok om, hvilke uddannelsesmuligheder der er for unge som dem, ligesom de oftere angiver, at fagpersoner, som fx UU-vejledere, lærere eller mentorer, er de personer, der har haft størst betydning for det deres overvejelser. Disse resultater kunne indikere, at personer i uddannelsesinstitutionerne, i al fald til en vis grad, kan træde i stedet for den viden og fortrolighed, som privilegerede unge har med hjemmefra.

Børn fra faglærte/ufaglærte hjem lægger i højere grad planer for deres uddannelse, og de fokuserer mere på betydningen af, at deres uddannelse har et klart jobsigte end børn fra akademikerhjem, som oftere udviser en mere tilbagelænet, ubekymret og afsøgende tilgang. Unge fra ufaglærte hjem er dem, der er mest bekymrede og nervøse over det uddannelsesvalg, de står foran.

Når vi kontrollerer for øvrige baggrundsvariable, forventer flere piger end drenge at tage en videregående uddannelse, og flere indvandrere/efterkommere forventer at tage en videregående uddannelse end unge med dansk oprindelse. I forlængelse heraf, så finder vi flere piger end drenge, som er 'risikoorienterede og fokuserede', et mønster som modsvarer andre undersøgelser, der peger på, at kvinder er mere bevidste om nødvendigheden af at tage en uddannelse. Tilsvarende ser vi et tydeligt mønster i, at unge indvandrere/efterkommere generelt er meget målrettede. De lægger oftere uddannelsesplaner end unge med dansk oprindelse og fokuserer på, at uddannelsen skal have et klart jobsigte. Unge indvandrere/efterkommere lægger mere vægt på status/prestige end unge med dansk oprindelse, og de angiver oftere, at deres forældre forventer en gymnasial eller videregående uddannelse, end etnisk danske unge gør (58 mod 26 %).

1 Indledning

Denne rapport tegner et repræsentativt billede af, hvordan danske unge 9. klassers uddannelsesforventninger ser ud, hvad der er vigtigt for dem, når de skal vælge uddannelse, og hvilke faktorer der forudsiger deres uddannelsesforventninger. Rapportens formål er for det første at give et billede af unges uddannelsesforventninger, for det andet at afdække, hvad de unge lægger vægt på, når de står over for deres uddannelsesvalg, for det tredje at afdække, hvem og hvad der har haft betydning for de unges forventninger og valg. Gennem hele rapporten sættes disse spørgsmål i forhold til de unges køn, indvandringsstatus og sociale baggrund.

Rapporten er den tredje i en serie af rapporter fra et stort forløbsstudie om danske unges uddannelsesforventninger. Projektet er finansieret af Lauritzen Fonden og har som formål at kortlægge unges uddannelsesforventninger, forstå, hvordan de etableres, og undersøge, hvordan de udvikler sig ind i voksenlivet, i takt med at de unge går igennem uddannelsessystemet. I første og anden rapport stiller vi skarpt på de forskellige typer af uddannelsesforventninger, som 100 unge og deres forældre har (Thomsen et al., 2020; Thomsen & Bom, 2019), baseret på interview med de unge og deres forældre.

I denne rapport forlader vi et øjeblik de 100 unge og fokuserer på den kvantitative kortlægning af uddannelsesforventninger blandt et repræsentativt udsnit af unge i Danmark. Rapporten undersøger sammenhængen mellem unges uddannelsesforventninger og deres køn, indvandringsstatus og sociale baggrund, men også hvorledes uddannelsesforventninger spiller sammen med for eksempel den unges evner og tilgang til det at vælge uddannelse – for eksempel om man er meget målrettet og bevidst om at vælge en 'sikker' uddannelse, eller om man tager det mere, som det kommer. Vi trækker her på nogle forskellige typer af tilgange til uddannelsesvalg, som vi identificerede i den første rapport (Thomsen & Bom, 2019).

Uddannelsesvalget efter grundskolen er en af de vigtigste begivenheder i unges liv. Uddannelse afgør i høj grad senere indkomst og arbejdsmarkedstilknytning og hænger positivt sammen med levealder samt psykisk og social trivsel (Ploug, 2017). Her er de unges uddannelsesforventninger et vigtigt forskningsområde, af flere grunde:

1. Unges uddannelsesforventninger siger noget om, hvad unge forventer at opnå i livet.
2. Forventninger er en stærk indikator for senere uddannelsesvalg.
3. Der er systematiske forskelle i uddannelsesforventninger blandt unge fra forskellige sociale baggrunde, selv blandt unge med det samme karakterniveau.

Kortlægningen af danske unges forventninger giver os viden om, hvordan forventningerne er 'fordelt' blandt alle danske unge, herunder hvordan forventninger varierer over de unges sociale baggrund. Denne viden skal blandt andet bruges til at identificere, hvor det er, vi skal sætte ind, og hvilke mekanismer vi kan påvirke, hvis vi for eksempel skal stimulere og øge forventningerne hos unge fra mindre privilegerede baggrunde (med ufaglærte forældre).

Når vi i rapporten behandler det problem, at unge fra arbejderklassehjem ikke udnytter deres talenter på samme måde som deres venner fra akademikerhjem, så er det ikke, fordi alle burde sigte efter en videregående uddannelse. Men det er et problem, hvis en gruppe af mindre talentfulde unge fra akademikerhjem optager pladsen på den videregående uddannelse, som mere talentfulde unge fra arbejderklassehjem ellers kunne have fået. At give alle unge lige muligheder for at vælge den uddannelse, der bedst matcher deres lyst og evner, er vigtigt af flere grunde. Det er vigtigt i forhold til at have et samfund, hvor sociale positioner ikke reproduceres i bestemte sociale klasser, det er vigtigt for den enkelte unges trivsel og livsindkomst, og det er samfundsøkonomisk mest effektivt, da uddannelse og kompetencer matches bedre på denne måde.

Rapporten er bygget op på følgende måde: I kapitel 2 opsummerer vi eksisterende viden om unges uddannelsesforventninger, og i kapitel 3 præsenterer vi vores data og metode. I kapitel 4 præsenterer vi de væsentligste resultater på baggrund af spørgeskemadata, og i kapitel 5 opsummerer og perspektiverer vi disse resultater.

2 Hvad ved vi om unges uddannelsesforventninger?

Internationale undersøgelser har fundet en tæt sammenhæng mellem social baggrund og unges uddannelsesforventninger (Bodovski, 2010; Haller, 1982; Morgan, 2005; Sewell et al., 1969). Studier finder videre, at kvinder generelt har højere forventninger end mænd, selv når social baggrund holdes konstant (Reynolds & Burge, 2008; Wells et al., 2011 se også DiPrete og Buchmann 2013). I tillæg dertil peger flere undersøgelser på, at visse immigrantgrupper har højere forventninger end unge fra majoritetsgruppen (Feliciano & Lanuza, 2016; Fishman, 2020; K. Goyette & Xie, 1999).

Teoretisk har forskere gået til uddannelsesforventninger fra flere perspektiver. En forskningstradition har kigget på uddannelsesforventningernes rolle i familiernes reproduktion. Forskere i denne tradition har lagt vægt på skolen og den tidlige socialisering i familien, men også på, hvordan unges karakterer betyder noget for, hvordan uddannelsesforventninger dannes (Andrew & Hauser, 2011; Blau & Duncan, 1967; Bozick et al., 2010; Kahl, 1953; Karlson, 2015; Morgan, 2005; Sewell et al., 1969).

En anden tradition lægger vægt på, hvordan familier afvejer risici i forhold til at tage uddannelser forskelligt afhængigt af deres socialgruppe. Alle familier vil gerne undgå nedadgående mobilitet, og derfor vil arbejderklassefamilier undgå uddannelser, som er udgiftskrævende og måske fører til en usikker arbejdsmarkedsposition (Breen & Goldthorpe, 1997; Goldthorpe, 1996). Forskellige holdninger til uddannelser i socialklasser leder til, at store forskelle i forventninger, selv når undersøgelserne tager højde for kognitive evner (Bingley et al., 2012; Hanson, 1994; Thomsen et al., 2016). Til at forklare disse forskelle taler man om 'sekundære effekter' af socialiseringen (Boudon, 1974), der skal forklare, hvorfor unge, der er socialiseret ind i arbejderklassens reproduktionsmønstre, i mindre grad læser videre, selvom de kan være ligeså kvalificerede som deres venner med akademikerforældre (Jackson, 2013).

En tredje tradition har tenderet til at fokusere på strukturelle barrierer, når det gælder unges uddannelsesmuligheder (Bourdieu, 1986, 1996; Willis, 1981). Ifølge kulturel reproduktionsteori besidder familier forskellige mængder af kulturel, social, og økonomisk kapital, og de besidder forskellige uddannelsesstrategier, som viser sig i deres børns habitus og dispositioner (Bourdieu, 1986, 1996, 2001). Lareau (2011) har beskrevet, hvordan middelklassefamilier 'kultiverer' deres børn gennem specifikke opdragelsesmetoder, og hvordan de er meget involveret i børnenes uddannelsesinstitutioner, hvilket for eksempel giver børnene en fornemmelse af at være særligt berettigede til hjælp i uddannelsessituationer (Calarco, 2014). Arbejderklassefamilier involverer sig mindre strategisk i deres børn liv og har oftere en opfattelse af fagprofessionelle som autoriteter og 'dem, som ved bedst' (se også Hamilton et al., 2018; Reay et al., 2005). Forskere har talt om, hvordan videregående uddannelser blandt middelklassen bliver opfattet som det naturlige valg (Grotsky & Riegle-Crumb, 2010; Winterton & Irwin, 2012), og hvordan valget er strukturelt sikret i familiernes strategier, mens arbejderklassestuderende er mere afhængige af tilfældige møder eller møder med vigtige rollemodeller (Mullen, 2009, 2010). I tillæg dertil har arbejderklassestuderende oftere en nytte- og professionsorienteret tilgang til videregående uddannelse, og de vælger i højere grad anvendelsesorienterede

uddannelser end middelklassestuderende, der i højere grad vælger for eksempel samfundsvidenskabelige og humanistiske uddannelser (K. A. Goyette & Mullen, 2006; Lehmann, 2009; Thomsen et al., 2013).

Flere danske undersøgelser har analyseret unges uddannelsesvalg kvalitativt (EVA, 2018a, 2018b, 2019b, 2019a) ofte med et særligt fokus på udsatte unge uddannelsesvalg og motivationer (Görlich & Katznelson, 2018; Hutters et al., 2011; N. Katznelson et al., 2015; N Katznelson, 2017; Pless, 2009, 2014). Nogle af disse undersøgelser har peget på, at tidligere fokus på uddannelse og arbejde som individuelle selvrealiseringsprojekter er blevet suppleret med et ønske om økonomisk sikkerhed og større fokus på realistiske valg, hvilket er særligt udtalt blandt fagligt svage unge og social mobile unge (fagligt stærke unge fra kortuddannede hjem) (Noemi Katznelson & Pless, 2006; Pless & Katznelson, 2007). Undersøgelserne har videre peget på, at piger oplever uddannelse som mere nødvendig i forhold til at indgå på arbejdsmarkedet, ligesom de har mere detaljerede og langsigtede uddannelsesplaner, end drenge har (EVA, 2019a; Hutters et al., 2011). Tilsvarende finder Bingley m.fl. (2012), at drenge har 15 procentpoint mindre sandsynlighed for at forvente en videregående uddannelse, selv når der er justeret for social baggrund og færdigheder. Enkelte undersøgelser har sat fokus på etniske minoriteters uddannelsesvalg, hvor etniske minoriteter ofte er mere målrettede end etnisk danske unge og oplever, at deres forældre betyder mere for deres uddannelsesvalg (EVA, 2018a), og at etniske unge er mere ambitiøse, men at denne tilgang også kan give bagslag, hvis det faglige niveau ikke står mål med ambitionerne (Birkelund, 2019; se også Liversage & Christensen, 2017).

Flere studier har søgt at gruppere unges tilgang til uddannelsesvalg. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) udgav i 2017 en rapport om unges uddannelsesvalg i 8. klasse, hvor de skelner mellem fire grupper af unge: 1) de målrettede unge (afklarede om både uddannelse og job), 2) de uddannelsesafklarede unge (afklarede om gymnasial uddannelse), 3) de jobafklarede unge (afklarede om job), og 4) de uafklarede unge (både i tvivl om uddannelse og job) (EVA, 2017). Tilsvarende beskriver Juul (2018), hvordan unge i udskoling fortæller om deres uddannelsesvalg på fire forskellige måder: den ubekymrede valgproces, den fokuserede valgproces, den tvivlende valgproces og den usikre valgproces. I rapporten *Danske unges uddannelsesforventninger* (Thomsen & Bom, 2019), som er en del af det samme projekt der her afrapporteres, finder vi lignende forskelle på baggrund af interview med 100 unge fra forskellige sociale baggrunde: Unge som er 1) ubekymrede og afsøgende, 2) ubekymrede og målrettede, 3) risikoorienterede og målrettede og 4) usikre og bekymrede.

I den danske børneforløbsundersøgelse (Ottesen, 2012; Thomsen, 2016) er danske unge født 1995 blevet spurgt om deres uddannelsesforventninger, da de var henholdsvis 15 og 18 år. Da de var 15 år, var der ca. 30 procentpoints forskel på at forvente at læse en videregående uddannelse for børn af akademikerforældre i forhold til børn af ufaglærte forældre, selv når der var justeret for den unges færdigheder, køn og husstandsindkomst (Bingley et al., 2012). Da de unge var blevet 18 år, var der – blandt de unge, der havde påbegyndt en gymnasial uddannelse – ca. 20 procentpoints forskel på at forvente at læse en videregående uddannelse for børn af akademikerforældre i forhold til børn af ufaglærte forældre, selv når der var justeret for den unges færdigheder, køn og husstandsindkomst

(Thomsen et al., 2016). Selv når de studerende er blevet tilbudt plads på deres videregående uddannelse, er der sociale forskelle i forventninger til, hvor lang en uddannelse man forventer at opnå (EVA, 2020).

3 Data og metode

For at lave en kortlægning af danske unges uddannelsesforventninger, har vi foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt et repræsentativt udsnit af elever i 9. klasse i 2020. Tabel 3.1 viser den samlede population af elever, der gik i 9.klasse i 2020, stikprøvens størrelse, og antal opnåede svar.

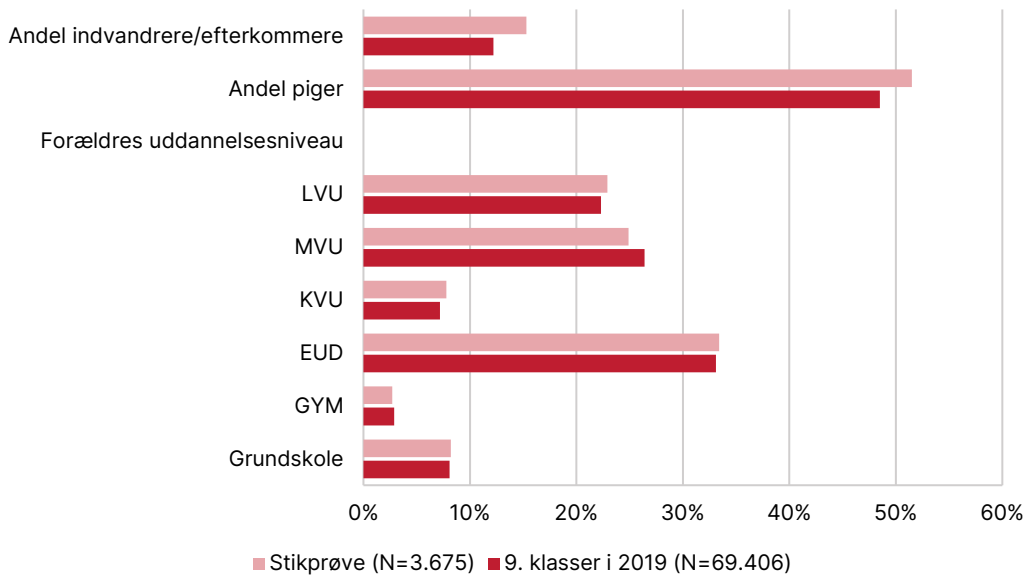
Tabel 3.1 Stikprøvens karakteristika

	Antal
Population (alle 9. klasse-elever (2020))	68.758
Stikprøve	6.042
Fulde besvarelser	3.550
Delvise besvarelser	125
Antal svar i alt	3.675
	Procent
Svarprocent i forhold til nettostikprøve (fulde besvarelser)	58.8
Svar på web	73.7
Svar på telefon	26.3

Anm.: DST Survey har stået for den praktiske udførelse af selve dataindsamlingen.

Som det fremgår af tabellen, er 6.042 unge udtaget til en stikprøve ud af de i alt 68.758 elever, der gik i 9. klasse i 2020. Godt 3.600 elever har besvaret spørgeskemaet – omkring tre fjerdedele har besvaret det web-baserede spørgeskema, mens en fjerdedel har svaret gennem telefoninterview. Svarprocenten på 59 % må anses for god i en undersøgelse som denne. I vores udvalg af unge har vi oversamlet grupper, som erfaringsmæssigt har en lav svarfrekvens (fx børn af kortuddannede forældre) for at maksimere sandsynligheden for at opnå en fordeling, der afspejler den nationale fordeling af 9. klasse-elever i Danmark. Figur 3.1 viser den endelige svaropnåelse og det endelige bortfald i forhold til centrale parametre som køn, indvandringsstatus og social baggrund (se bilagstabel 1.1 for en mere detaljeret opgørelse).

Figur 3.1 Stikprøvens svaropnåelse og bortfald

Som det fremgår af figur 3.1, så ligger stikprøven ret tæt på totalpopulationen på de fleste baggrundsparemetre. Den største afvigelse er, at der er en overrepræsentation af indvandrere og efterkommere på 3 procentpoint og af kvinder på 3 procentpoint. Selvom afvigelserne er ganske små, er resultaternes robusthed efterprøvet ved at konstruere vægte på baggrund af information om køn, indvandringsstatus og forældres uddannelse. Den vægtede fordeling er stort set identisk med totalpopulationen, når vi kigger på forældrenes socioøkonomiske status (se bilagstabel 1.1). Hertil kommer, at de vægtede data producerer andele og estimer, der ligger meget tæt på de uvægtede tal og estimer for tabeller og modeller (varierer med maks. 1 %). Da forskellene er negligerbare, og da der ligger en række ikke uproblematiske antagelser bag vægtning, præsenteres uvægtede tal og resultater i rapporten.

Spørgeskemaet er blevet konstrueret ud fra et ønske om at afdække sammenhængen mellem unges uddannelsesforventninger, deres uddannelseserfaringer, opvækstbetingelser og selvopfattelse. Vi har derfor spurgt ind til såvel de unges forventninger som deres tanker om uddannelse, grad af målrettethed og bekymring samt deres almindelige trivsel og opfattelse af sig selv. Flere spørgsmål – som for eksempel hvad de unge mener, er vigtigt ved en uddannelse, og deres grad af risiko- og målorientering – er medtaget på baggrund af resultaterne i den første, kvalitative rapport. Spørgsmålene fra spørgeskemaet fremgår af bilag 2. Vi har koblet spørgeskemaerne til registerdata, således at vi har kunnet tilføje en række informationer om folkeskolekarakterer, social baggrund, mv. Alle data er blevet behandlet i fuld overensstemmelse med dansk datalovgivning.

I rapporten afrapporterer vi resultaterne gennem almindelige frekvenstabeller og regressionsanalyser. De primære baggrundsvARIABLE i rapporten er de unges grundskolekarakter, forældrenes uddannelsesniveau, de unges køn, og om de er indvandrere eller efterkommere af indvandrere (90 % af dem i kategorien indvandrer/efterkommer er fra ikke-vestlige lande). De unges grundskolekarakter måles som gennemsnittet af karaktererne i dansk og matematik fra 9. klasse-eksamen. Forældrenes uddannelsesniveau deles op i

6 eller 3 grupper, afhængigt af analysen. Inddelingen i 6 grupper kategoriserer efter det højeste uddannelsesniveau blandt forældrene:

- Grundskole (ufaglært)
- Gymnasial uddannelse¹
- Erhvervsuddannelse (EUD; faglært)
- Kort videregående uddannelse (KVU, fx datamatiker, serviceøkonom)
- Mellemlang videregående uddannelse (MVU, fx lærer, sygeplejerske, pædagog)
- Lang videregående uddannelse (LVU, akademikere uddannet fra universitetsinstitutioner).

Inddelingen i 3 grupper skelner mellem:

- 'Ikke bogligt'-uddannede forældre, dvs. hvor den højeste uddannelse blandt forældrene er grundskole (ufaglært) eller en erhvervsuddannelse (EUD, faglært) ²
- 'Bogligt' uddannede på mellemniveau (KVU eller MVU)
- Akademikere, dvs. hvor mindst en forælder er universitetsuddannet.

¹ I figurerne i rapporten er kategorien, hvor forældrene har højst gymnasial uddannelse, udeladt, da denne kategori kun indeholder omkring 2.5 % af de unge.

² Denne gruppe svarer stort set til det, man kalder arbejderklassen: Omkring 90 % af mødre og fædre i denne gruppe er enten uden for arbejdsmarkedet eller i stillinger, som kan kategoriseres som arbejderklassestillinger.

4 Danske unges uddannelsesforventninger

I dette kapitel gennemgår vi centrale elementer af de unges uddannelsesforventninger. Vi undersøger planer og forventninger efter 9. klasse, de unges kendskab til uddannelsessystemet, hvad de lægger vægt på i forhold til uddannelsesvalget, deres tilgang til det at vælge uddannelse, og hvem der har haft betydning for deres uddannelsesvalg. I slutningen af kapitlet undersøger vi, hvilke faktorer der forudsiger de unges uddannelsesforventninger.

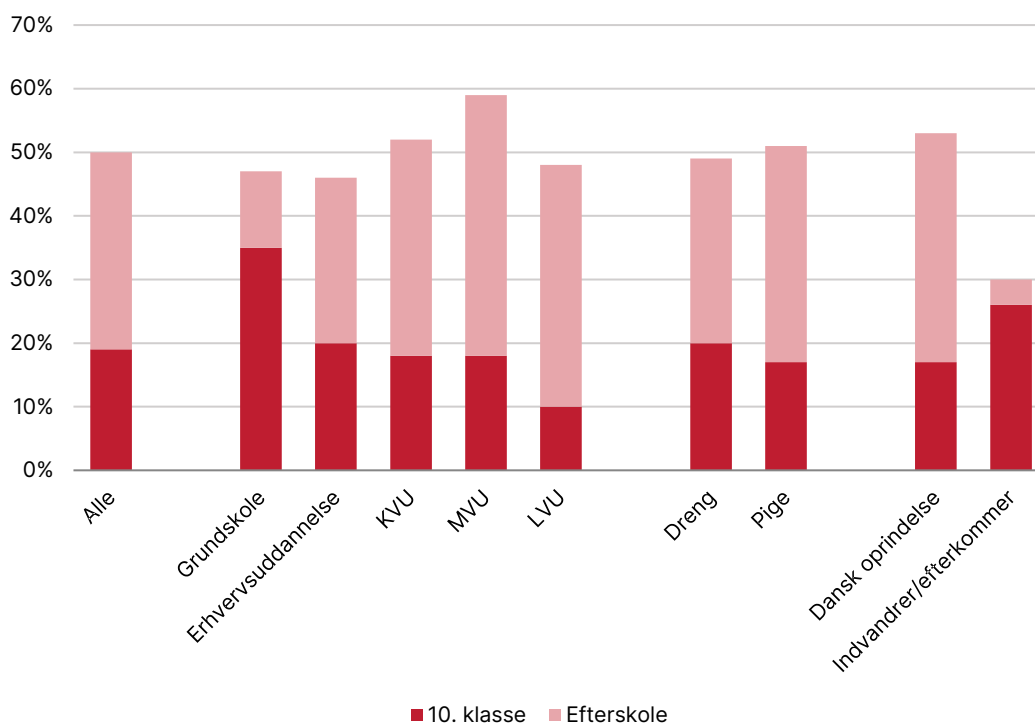
4.1 De unges uddannelsesplaner efter 9. klasse

4.1.1 Efterskole

De seneste år er det i stigende grad blevet populært for unge at skulle på efterskole i 9. eller særligt i 10. klasse. Dette afspejler sig også i de unges besvarelser, som vist i figur 4.1. Halvdelen af alle de unge regner med at tage 10. klasse, og langt de fleste vil gøre dette på en efterskole. Her finder vi en klar social forskel, for selvom der faktisk er lige mange unge, der gerne vil i 10. klasse fra både ufaglærte og akademikerhjem, så tager de unge fra ufaglærte hjem langt overvejende den almindelige 10. klasse, mens akademikerbørnene vælger efterskole. Dette billede er genkendeligt fra landsgennemsnittet, hvor børn fra højindkomsthjem langt oftere går på efterskole end børn fra lavindkomsthjem (Nørtoft, 2020). Mens der ikke er de store forskelle på, om det er drenge eller piger, der vælger 10. klasse/efterskole, så tager langt flere unge med dansk oprindelse et 10. skoleår end unge indvandrere/efterkommere. Meget få af de unge indvandrere/efterkommere, der vil tage 10. klasse, vil gøre dette på en efterskole. Dette resultat bekræftes i andre undersøgelser af etniske minoriteters uddannelsesvalg (EVA, 2018a; Liversage & Christensen, 2017). Efterskolen bliver kort sagt langt overvejende valgt af højtuddannede/højindkomstfamilier med dansk oprindelse.³ Dette kan både hænge sammen med, at egenbetalingen for at gå på efterskole er betydelig, ligesom det kan grunde sig i kulturelle forskelle (syn på, hvad meningen med uddannelse er).

³ Opdelt på regioner bliver efterskole desuden oftest valgt i Midtjylland og mindst i hovedstaden (også når der kontrolleres for forældres uddannelse, tal ikke vist).

Figur 4.1 De unges valg af 10. klasse (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

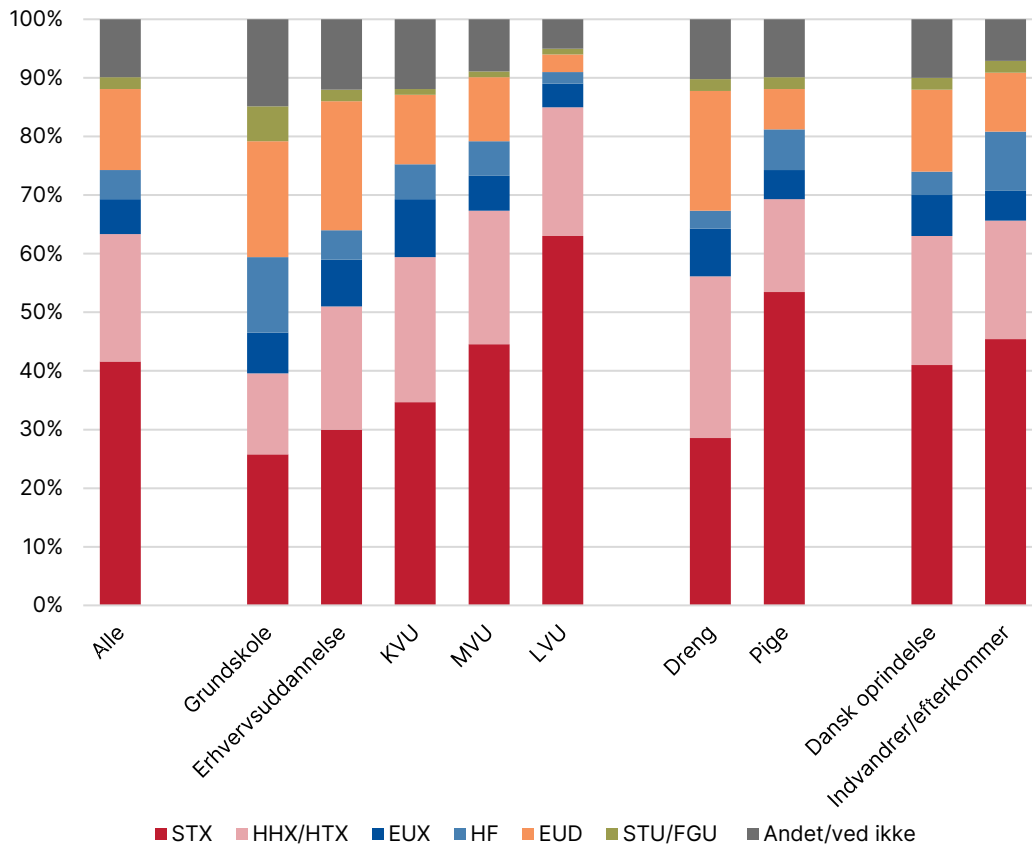

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

4.1.2 Forventninger til ungdomsuddannelse

Den sociale forskel går igen i de unges forventninger til deres ungdomsuddannelse, som vist i figur 4.2. På tværs af sociale grupper er STX (det almene gymnasium) – og i det hele taget en gymnasial uddannelse – det mest populære valg. Men mens omkring 90 % af børnene fra akademikerhjem regner med at gennemføre en gymnasial uddannelse, så gælder det 'kun' 60 % af børn fra ufaglærte hjem. Vi kan i tillæg dertil se, at piger og indvandrere/efterkommere oftere planlægger en gymnasial uddannelse end drenge og unge med dansk oprindelse. Når vi retter mod blikket mod erhvervsuddannelserne, så er tendensen til at vælge en erhvervsuddannelse størst blandt børn fra ufaglærte og faglærte hjem. Det er bemærkelsesværdigt, at stort set ingen børn fra akademikerhjem (3 %) har planer om at tage en erhvervsuddannelse. I forhold til at øge tilgangen til erhvervsuddannelser og i forhold til at mindske den sociale ulighed i valg af ungdomsuddannelse er det en udfordring, at akademikerbørn ikke orienterer sig mod en erhvervsuddannelse.

Figur 4.2 Forventninger til ungdomsuddannelse (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

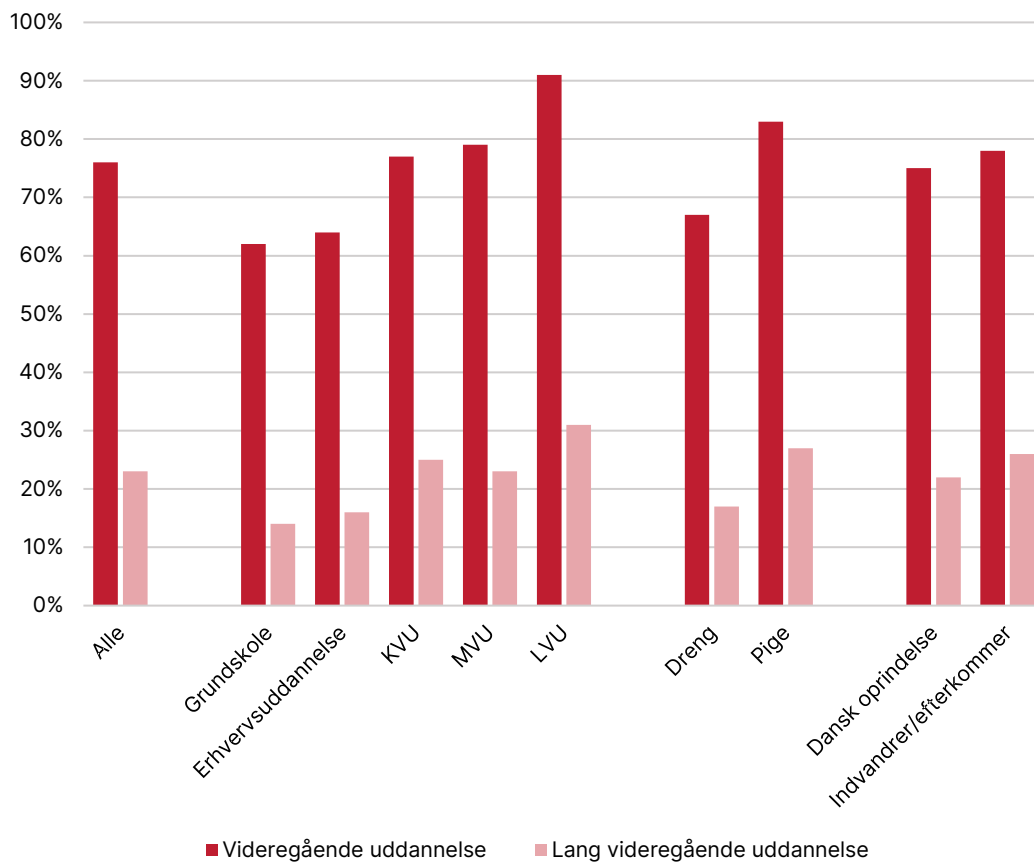

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

4.1.3 Videre uddannelse efter ungdomsuddannelsen

Tre ud af fire unge (76 %) forventer at tage en videregående uddannelse, som vist i figur 4.3. Vi ser dog store forskelle i forventninger til at tage en videregående uddannelse på tværs af sociale grupper – som det var tilfældet med valg af gymnasial uddannelse ovenfor, forventer 90 % af de unge med universitetsuddannede forældre at tage en videregående uddannelse, mens lidt over 60 % af ufaglærte eller faglærte forældre tænker det samme.

Figur 4.3 Forventninger til videregående uddannelse (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

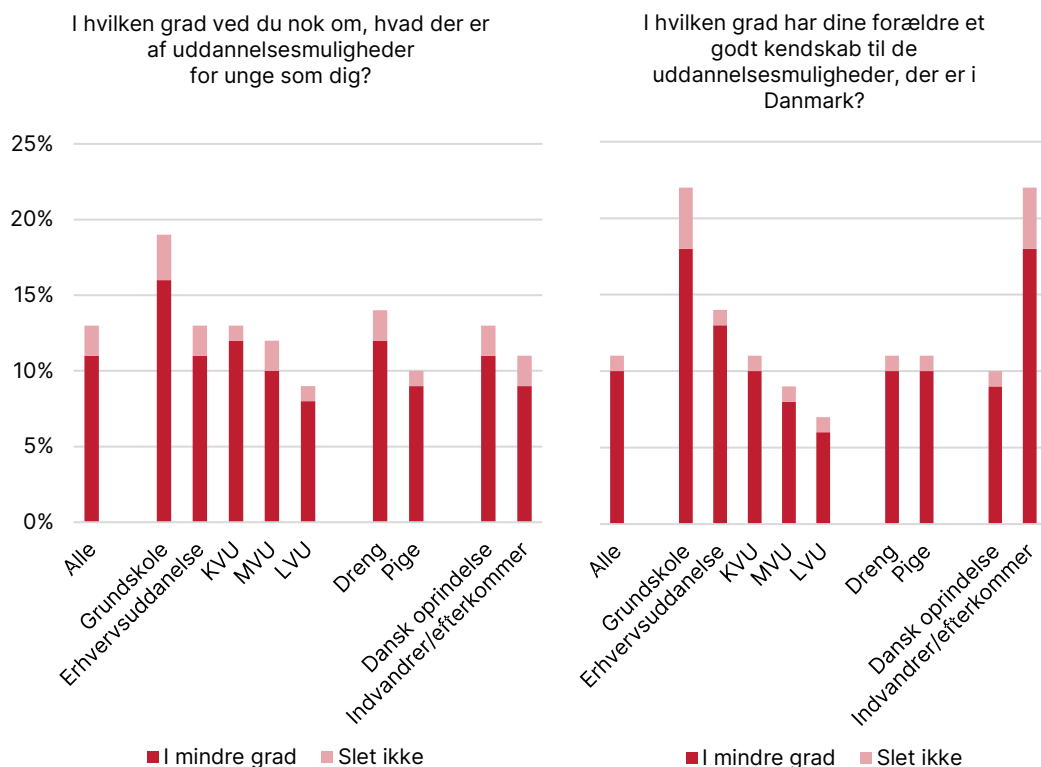
Vi ser også, at væsentligt flere piger end drenge forventer at læse en videregående uddannelse (83 mod 67 %). Vi ser tilsvarende forskelle, når vi zoomer ind på de unge, der forventer at tage en universitetsuddannelse. Her forventer 31 % af de unge fra akademikerhjem dette, mens det gælder 14 % af de unge fra ufaglærte hjem, ligesom det gælder 27 % for piger mod 17 % for drenge. Det er klart, at forskellene i forventninger til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser er medieret af for eksempel de unges faglige niveau, og i afsnit 5.2 analyserer vi forventninger på baggrund af en model, hvor vi inkluderer flere relevante baggrundsfaktorer.

4.2 Kendskab til uddannelsessystemet

Et godt kendskab til uddannelsessystemet er nødvendigt, når unge skal orientere sig i de muligheder, som systemet giver dem. Manglende kendskab til uddannelsessystemet kan dels betyde, at uddannelsesforventninger etableres på et ufuldstændigt grundlag, dels kan det spille ind som en stressfaktor på den måde, at systemet virker uoverskueligt, og at det i sig selv bliver en barriere for valg og forventningsdannelse. I vores forrige kvalitative rapport fandt vi for eksempel, at kortuddannede forældre og deres børn of-

tere giver udtryk for en form for opgivelse i forhold til uddannelsesvalget, som er forbundet med en manglende fortrolighed med, hvordan systemet virker (Thomsen & Bom, 2019). Det er derfor vigtigt, at unge og deres forældre klædes bedst muligt på i forhold til at kunne navigere i uddannelsessystemet.

Figur 4.4 Kendskab til uddannelsessystemet (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

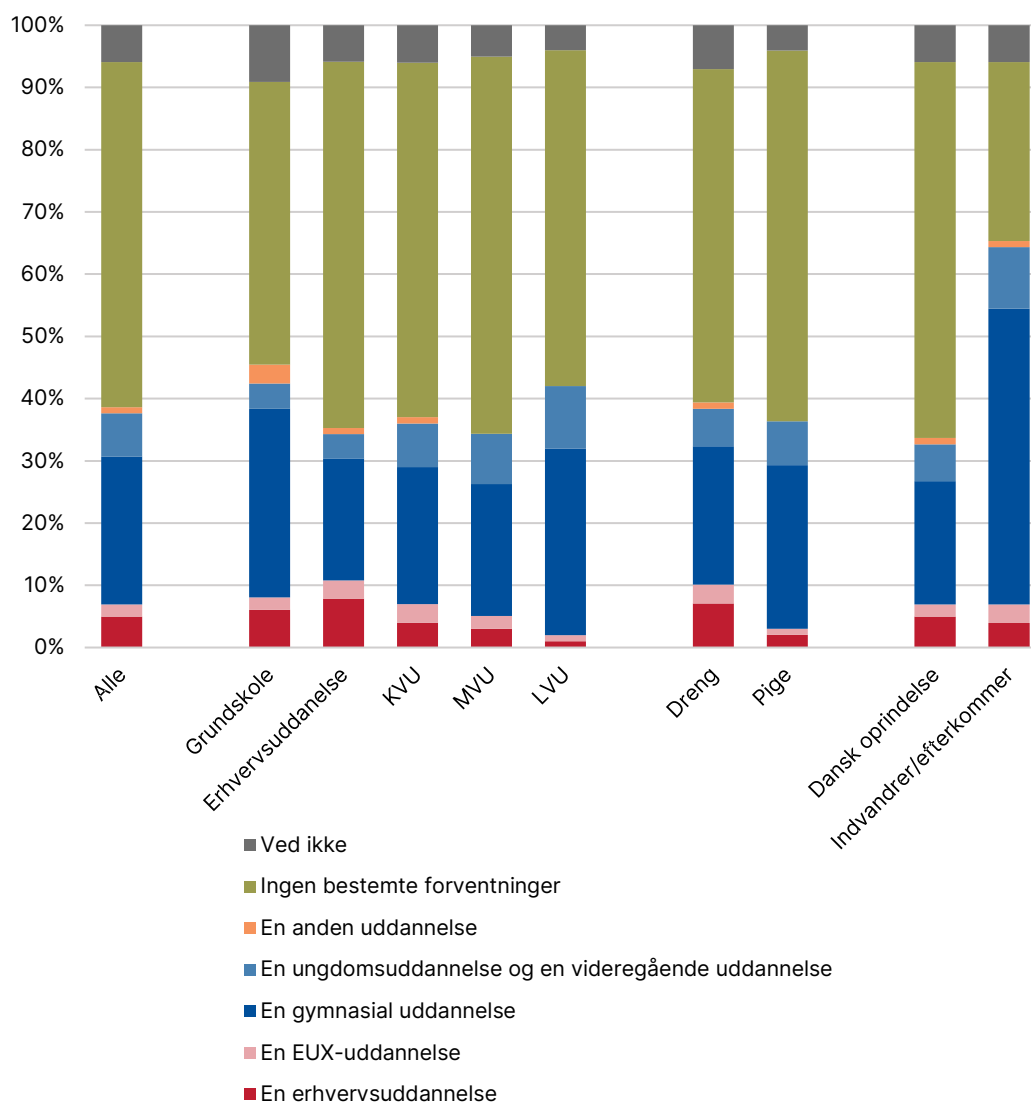
Figur 4.4 viser, at der er tydelige sociale forskelle i, hvor godt et kendskab de unge oplever, at de har til uddannelsessystemet. Unge fra ufaglærte hjem svarer dobbelt så ofte som unge fra akademikerhjem, at de ikke ved nok om, hvilke uddannelsesmuligheder der er for unge som dem. Tilsvarende ser vi forventelige forskelle på spørgsmål om, hvorvidt forældre har et godt kendskab til de uddannelsesmuligheder, der er i Danmark. Unge med akademikerforældre og unge med dansk oprindelsesbaggrund synes, at deres forældre har det største kendskab.

4.2.1 Forældrenes forventninger

Vi har også spurgt de unge om, hvilke forventninger deres forældre har til deres uddannelsesvalg. Som figur 4.5 viser, så er det udbredt, at forældre med dansk oprindelse ikke har bestemte forventninger (61 %), mens kun halvt så mange unge indvandrere/efterkommere angiver, at deres forældre ingen bestemte forventninger har (29 %). Unge indvandrere/efterkommere er modsat langt mere tilbøjelige til at angive, at deres forældre forventer en gymnasial og videregående uddannelse, end etnisk danske unge er (58 mod 26 %). Disse forskelle modsvarer vore fund i første rapporter (Thomsen et al., 2020;

Thomsen & Bom, 2019) og andre undersøgelser omkring den tydelige målorientering blandt familier med minoritetsbaggrund (EVA, 2018a; Liversage & Christensen, 2017).

Figur 4.5 Forældrenes forventninger til den unges uddannelse (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

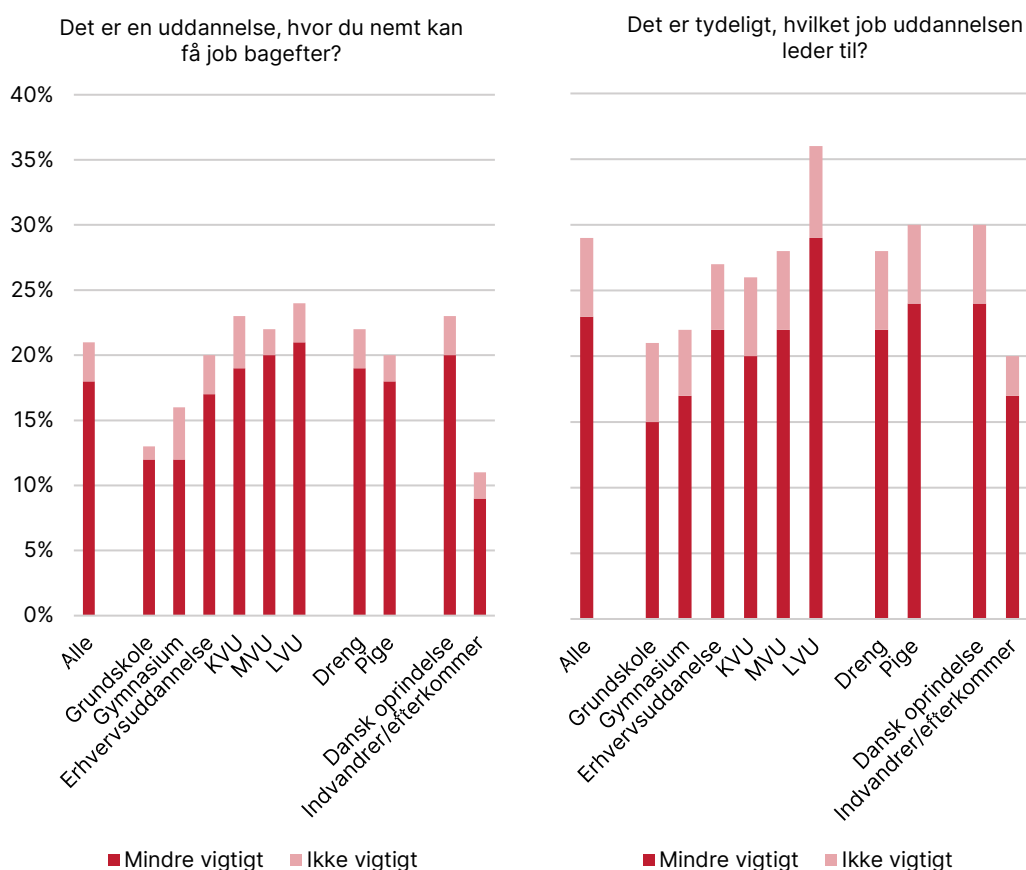
4.3 Hvad er vigtigt i forhold til uddannelsen?

Som en del af vores kortlægning har vi har spurgt de unge, hvad det er for faktorer, som er vigtige for dem, når de skal vælge uddannelse. De unges svar på disse spørgsmål fortæller os noget om, hvad det er for præferencer, der ligger til grund for deres forventningsdannelse. Vores spørgsmål har primært været inspireret af resultaterne fra vores første rapport, hvor vi gennem interview med 100 unge fik en fornemmelse af, hvad de unge bringer op. I denne rapport får vi mulighed for at undersøge, hvordan disse præferencer fordeler sig blandt alle unge i Danmark.

4.3.1 Jobfokus

I udgangspunktet finder vi en forskel hos de unge i forhold til, hvor instrumentelt de går til uddannelsesvalget. Som vist i figur 4.6 mener hver fjerde akademikerbarn ikke, det er vigtigt, at de vælger en uddannelse (23 %), hvor de nemt kan få job bagefter. Kun ca. halvt så mange unge fra ufaglærte hjem ser ikke dette som vigtigt (13 %). Den samme forskel finder vi mellem unge med dansk oprindelse og unge indvandrere/efterkommere – her mener godt hver fjerde ung med dansk oprindelse ikke, at det er vigtigt, at de vælger en uddannelse, hvor de nemt kan få job bagefter, mens det kun gælder 11 % af unge indvandrere/efterkommere.

Figur 4.6 Orientering mod job efter endt uddannelse (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

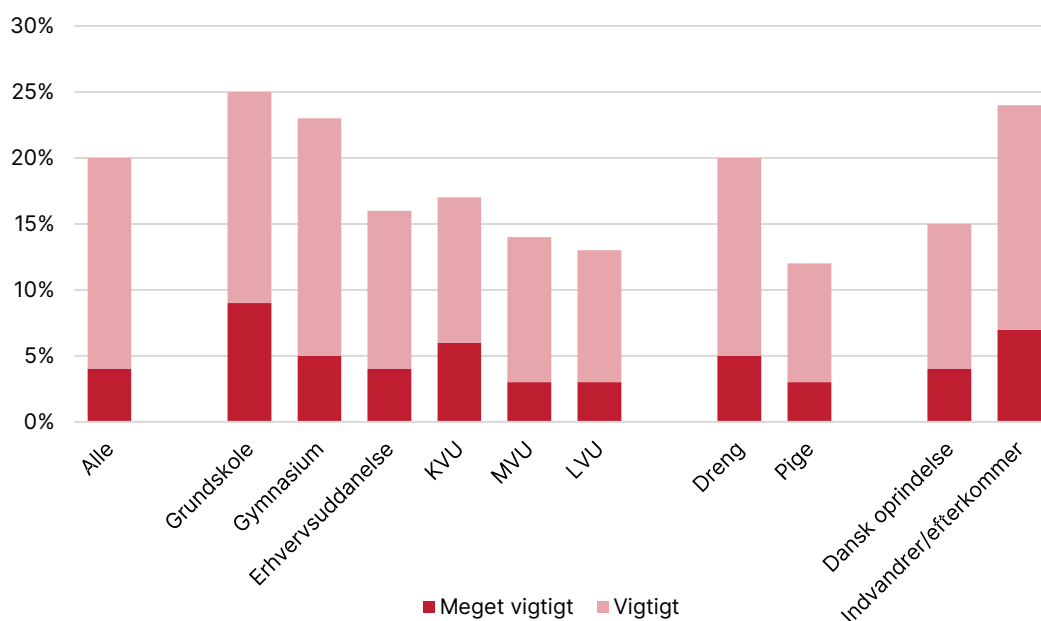
Vi finder tilsvarende forskelle på spørgsmålet om, hvor vigtigt det er, at det er tydeligt, hvilket job uddannelsen leder til. Her er der også en væsentlig større andel unge fra akademikerhjem, der ikke mener, at dette er vigtigt, i forhold til unge fra ufaglærte hjem (36 vs. 21 %), ligesom at flere unge med dansk oprindelse end unge indvandrere/efterkommere ikke finder dette vigtigt (30 vs. 20 %). Disse forskelle ligger i forlængelse af andre undersøgelser, der viser, at etniske minoriteter og unge fra arbejderklassen oftere fokuserede på jobsikkerhed og uddannelser med et klart professionssigte (EVA, 2018a; K. A. Goyette & Mullen, 2006; Lehmann, 2009; Liversage & Christensen, 2017; Thomsen et al., 2013). Unge fra akademikerhjem har derimod oftere et afsøgende forhold til at uddanne

sig, hvor uddannelsen oftere er et mål i sig selv – en tilgang, der også skal ses i lyset af, at de qua deres baggrund med stor sandsynlighed ender med en lang uddannelse (Thomsen & Bom, 2019).

4.3.2 Tryghed og kendskab

Temaet om det sikre valg går igen, når vi har spurgt de unge, hvor vigtigt det er, at de kender nogen der går på den uddannelse de overvejer. Som figur 4.7 viser, er der dobbelt så vigtigt for børn af ufaglærte (33 %) at kende nogen, der har gået på samme uddannelse, som børn af akademikere (16 %), og dette gælder også for unge indvandrere/efterkommere relativt til unge med dansk oprindelse (32 vs. 17 %). Tilsvarende forskelle ser på spørgsmålet om, hvorvidt det er vigtigt at kende nogen, der skal begynde på den samme uddannelse, hvor 25 % af de unge fra ufaglærte hjem mener dette, mod 13 % fra akademikerhjem, og dette gælder også for unge indvandrere/efterkommere relativt til etnisk danske unge (24 vs. 15 %) (figur ikke vist). Disse forskelle kan tolkes som sociale forskelle på, hvor hjemmevante unge føler sig i uddannelsessystemet. Her er tryghed og kendskab fra venner en vigtig kompenserende faktor for børn fra mindre privilegerede hjem.

Figur 4.7 Hvor vigtigt er det at kende nogen, der har taget samme uddannelse (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

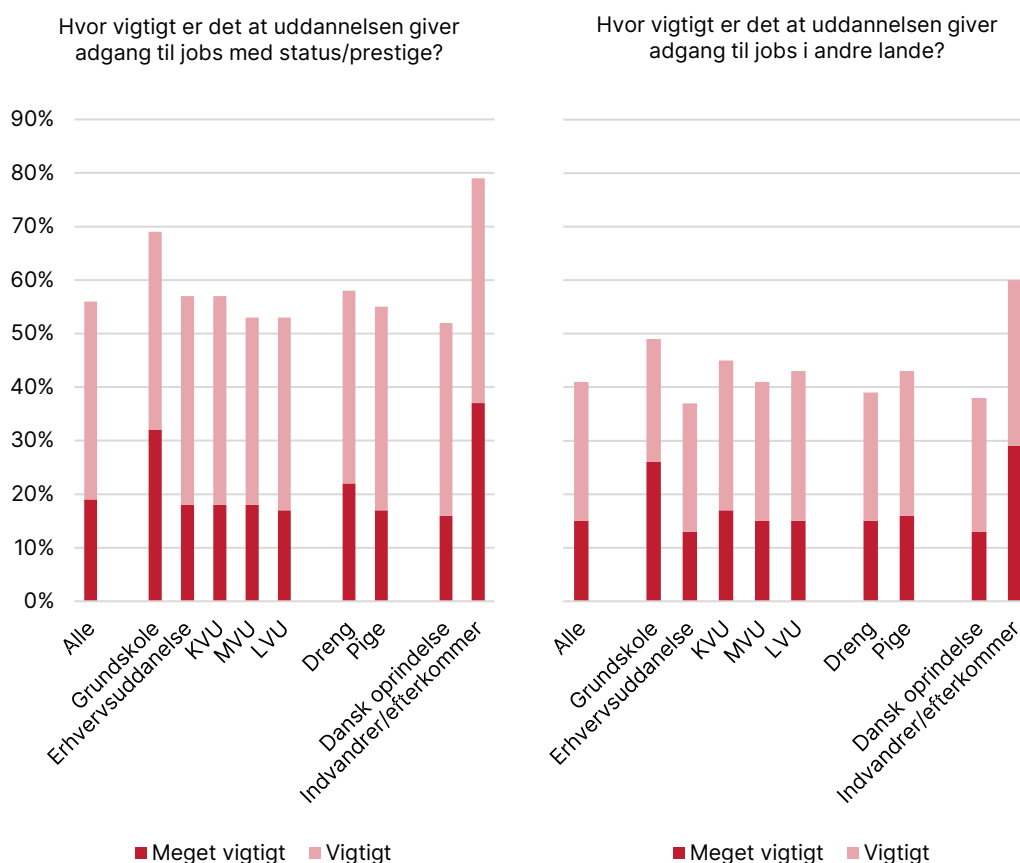
Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

4.3.3 Status, indkomst, internationalt

Vi har spurgt de unge, hvor meget vægt de lægger på, at den uddannelse, de vælger, giver adgang til en god indkomst, til jobs der er prestigefyldte, eller adgang til jobs i andre lande. De fleste unge erklærer sig enige i, at det er vigtigt, at uddannelsen giver mulighed for en god indkomst. Forskellene fordelt på social baggrund og køn er her ikke markante,

men for unge indvandrere/efterkommere er det vigtigere end for unge med dansk oprindelse (92 vs. 79 %) – og det er 'meget vigtigt' for langt flere unge indvandrere/efterkommere end for unge med dansk oprindelse (27 vs. 47 %) (figur ikke vist).

Figur 4.8 Orientering mod jobs med status/prestige eller jobs i andre lande (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

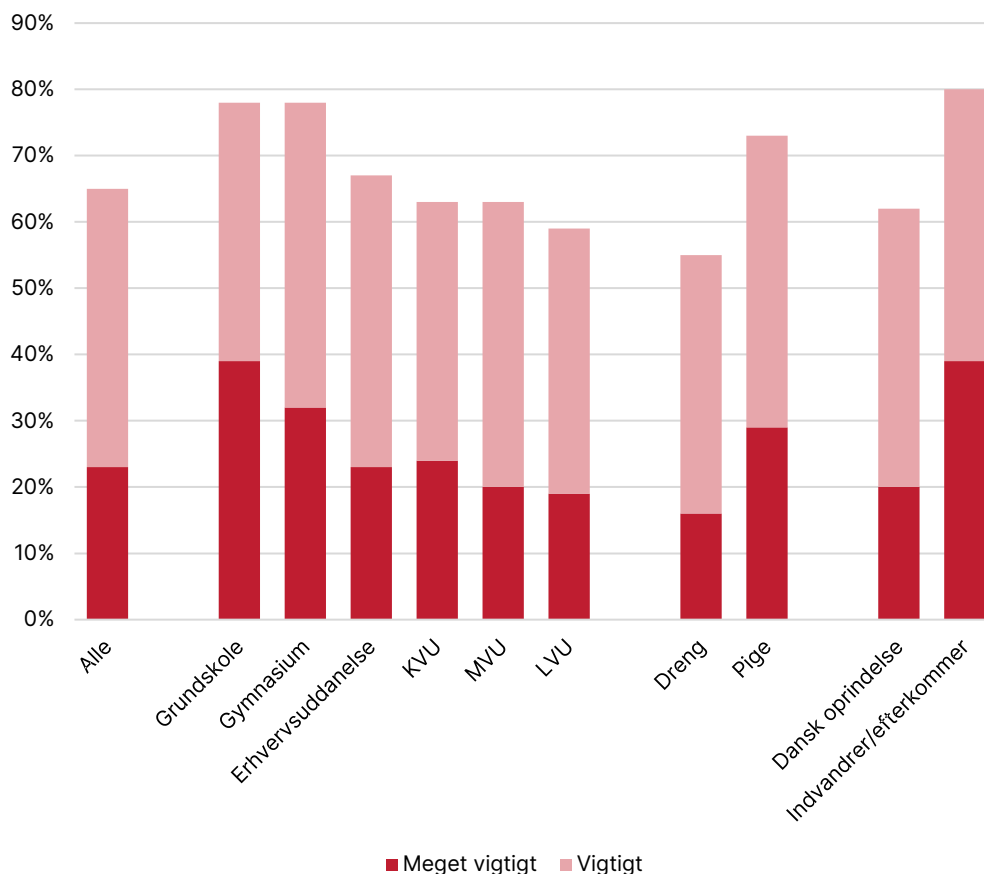
Samme forskel finder vi, når det gælder vigtigheden af, at uddannelsen giver adgang til gode jobs med status/prestige. Som figur 4.8 viser, er langt flere unge indvandrere/efterkommere enige i, at det er vigtigt (79 vs. 52 %), men også unge fra ufaglærte hjem lægger mere vægt på dette end unge fra akademikerhjem. Den store forskel mellem unge indvandrere/efterkommere og unge med dansk oprindelse ser vi også i figuren til højre, hvor 60 % af de unge indvandrere/efterkommere mener, det er vigtigt, at uddannelsen giver adgang til jobs i andre lande, mod 38 % af de unge med dansk oprindelse.⁴ Disse forskelle ligger i forlængelse af andre studier, der viser, at anerkendelse spiller en fremtrædende rolle for etniske minoritetsfamilier (Jakobsen & Liversage, 2010).

⁴ Det skal dog også bemærkes, at unge fra ufaglærte hjem tilsvarende er mest tilbøjelige til at anse det som vigtigt, at deres uddannelse giver adgang til jobs med status/prestige/jobs i udlandet.

4.3.4 At hjælpe andre mennesker

I vores første rapport var det tydeligt, at mange unge angav ønsket om at hjælpe andre mennesker, noget der var særligt tydeligt blandt unge kvinder fra mindre privilegerede hjem (Thomsen & Bom, 2019). Figur 4.9 viser her fordelingen blandt vort repræsentative udsnit af alle unge i 9. klasse.

Figur 4.9 Uddannelsen giver mulighed for at hjælpe andre mennesker (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

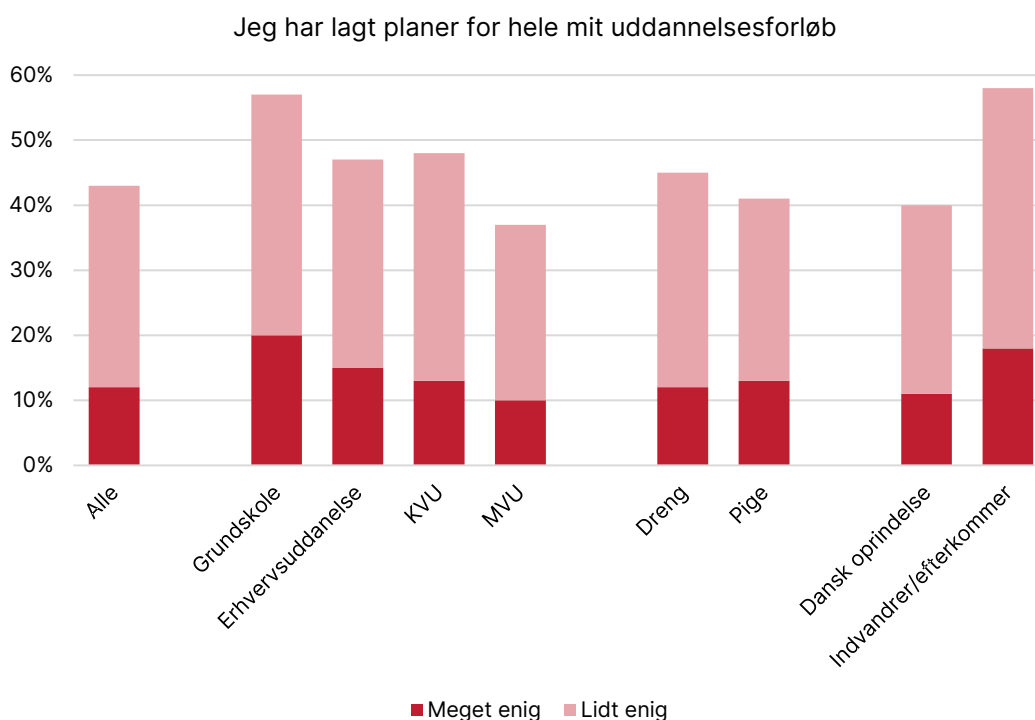
Vi kan se, at dobbelt så mange unge fra ufaglærte hjem synes, det er meget vigtigt, at uddannelsen giver mulighed for at hjælpe andre mennesker, som unge fra akademikerhjem – 39 % mod 19 %. Det samme gælder for unge indvandrere/efterkommere (39 vs. 20 %) og for piger relativt til drenge. Dette kan have flere forklaringer, dels at kvinder generelt orienterer sig mere mod omsorgsjobs end mænd (Holt et al., 2006), dels at unge fra mindre privilegerede hjem i deres opvækst har oplevet flere udfordringer og har stiftet bekendtskab med støtte- og omsorgspersoner, og at de her bliver inspireret til at hjælpe og gøre en forskel for andre (N. Katznelson et al., 2015). Særligt bemærkelsesværdigt er det måske, at det blandt unge indvandrere/efterkommere i ligeså høj grad er drenge, der angiver, at de ønsker at hjælpe andre mennesker (71 % vs. 50 % blandt etnisk danske drenge), som det er piger (84 vs. 70 % blandt etniske danske piger).

4.4 Tilgange til uddannelsesvalg

I vores første kvalitative rapport fandt vi frem til, at unge adskiller sig fra hinanden, dels i forhold til hvor risikoorienterede de er i forhold til deres uddannelsesovervejelser, og dels i forhold til hvor målrettede de er (Thomsen & Bom, 2019). Nogle unge var meget bevidste om, at de skulle foretage et sikkert valg, mens andre unge var mere afsøgende og ubekymrede. Vi fandt videre, at disse forskellige tilgange varierede med social baggrund. I denne rapport undersøger vi, hvor udbredte disse tilgange er hos unge generelt i Danmark.

Som det fremgår af figur 4.10, så er 43 % af alle unge enige eller helt enige i udsagnet om, at de har lagt planer for deres uddannelsesforløb. Her er dog nogle interessante forskelle. Børn fra ufaglærte hjem er mere tilbøjelige til at lægge planer for hele deres forløb end børn fra akademikerhjem, ligesom unge indvandrere/efterkommere oftere har lagt planer end unge med dansk oprindelse.

Figur 4.10 Planer for uddannelsesforløb (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

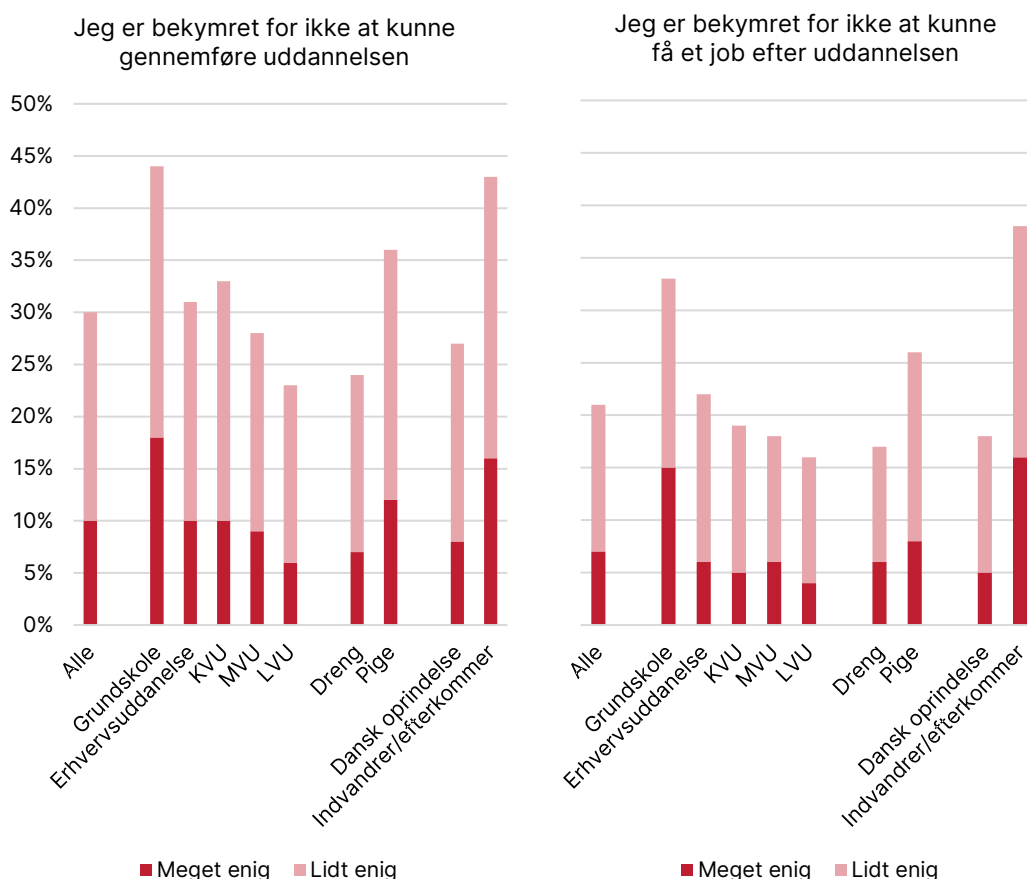

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

At børn af kortere uddannede forældre er mere tilbøjelige til at lægge planer for deres uddannelsesforløb, kan hænge sammen med flere ting: Dels har børn af højere uddannede forældre ofte længere uddannelsesforløb, hvor der i første omgang fokuseres på gymnasiet, dels har børn af kortere uddannede større behov for at lægge klare planer end akademikerbørn, der oftere, qua deres mere privilegerede baggrund, udviser en mere tilbagelænet, afsøgende tilgang (Thomsen & Bom, 2019). For de unge indvandrere/efterkommere kan tilbøjeligheden til at lægge planer hænge sammen med, at disse

unge kommer fra hjem, hvor der er et stærkt fokus på anvendelsesorienterede uddannelser som vejen til attraktive jobs (Jakobsen & Liversage, 2010).

Figur 4.11 Bekymringer for uddannelsesvalg (fordelt på forældres uddannelse, køn og indvandringsstatus)

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

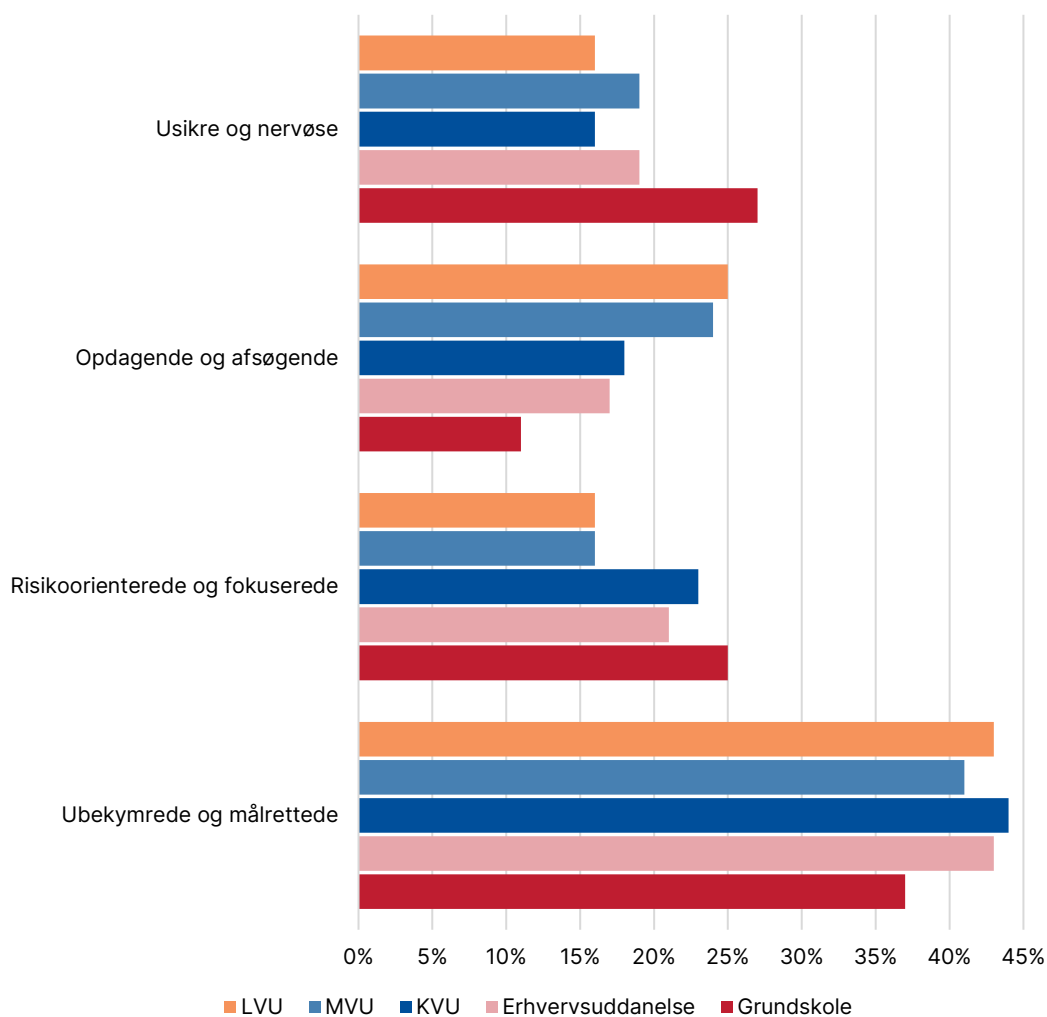
Den manglende fortrolighed med uddannelsessystemet afspejles også i, hvor bekymrede de unge er i forhold til, om de kan gennemføre uddannelsen eller få et job bagefter, som vist i figur 4.11. Mens akademikerbørn er de mindst bekymrede, så er der størst andel af bekymrede blandt unge fra ufaglærte hjem og unge indvandrere/efterkommere. Denne bekymring kan også forstås som en øget fokus på de risici, de unge og deres familier forbinder med det at vælge uddannelse, hvilket i nogle tilfælde kan udmønte sig i et fokus på 'sikre' uddannelser, i andre tilfælde som en generel usikkerhed over for uddannelsesvalget (Thomsen & Bom, 2019).

For at undersøge nærmere, om der er nogle underliggende mønstre i, hvordan de unge oplever deres uddannelsesvalg (se spørgeskema i bilag 2) har vi foretaget en latent klasseanalyse. En latent klasseanalyse undersøger konkret sammenhængene mellem en række variable (spørgsmål) og inddeler besvarelsene i en række grupper ('klasser'), hvor hver gruppe har det samme svarmønster (Jæger, 2006).⁵ Analysen viser her, at de unge

⁵ Følgende spørgsmål indgik i konstruktionen af de fire grupper: 'Jeg har lagt planer for hele mit uddannelsesforløb', 'Jeg er meget i tvivl om hvilken uddannelse, jeg vil tage', 'Jeg tænker ikke så meget over hvilken uddannelse, jeg vil tage', 'Jeg er bekymret for ikke at kunne gennemføre uddannelsen', 'Jeg er bekymret for ikke at kunne få et job

meningsfuldt kan inddeles i fire grupper. De fire grupper, vi finder, er unge, der 1) er relativt ubekymrede og målrettede, 2) er risikoorienterede og fokuserede i forhold til deres uddannelsesvalg, 3) er opdagende og afsøgende og 4) er usikre og nervøse i forhold til uddannelsesvalget. Figur 4.12 viser, hvordan disse fire grupper fordeler sig på de unges sociale baggrund.

Figur 4.12 Tilgange til uddannelsesvalg fordelt på forældrenes uddannelsesniveau

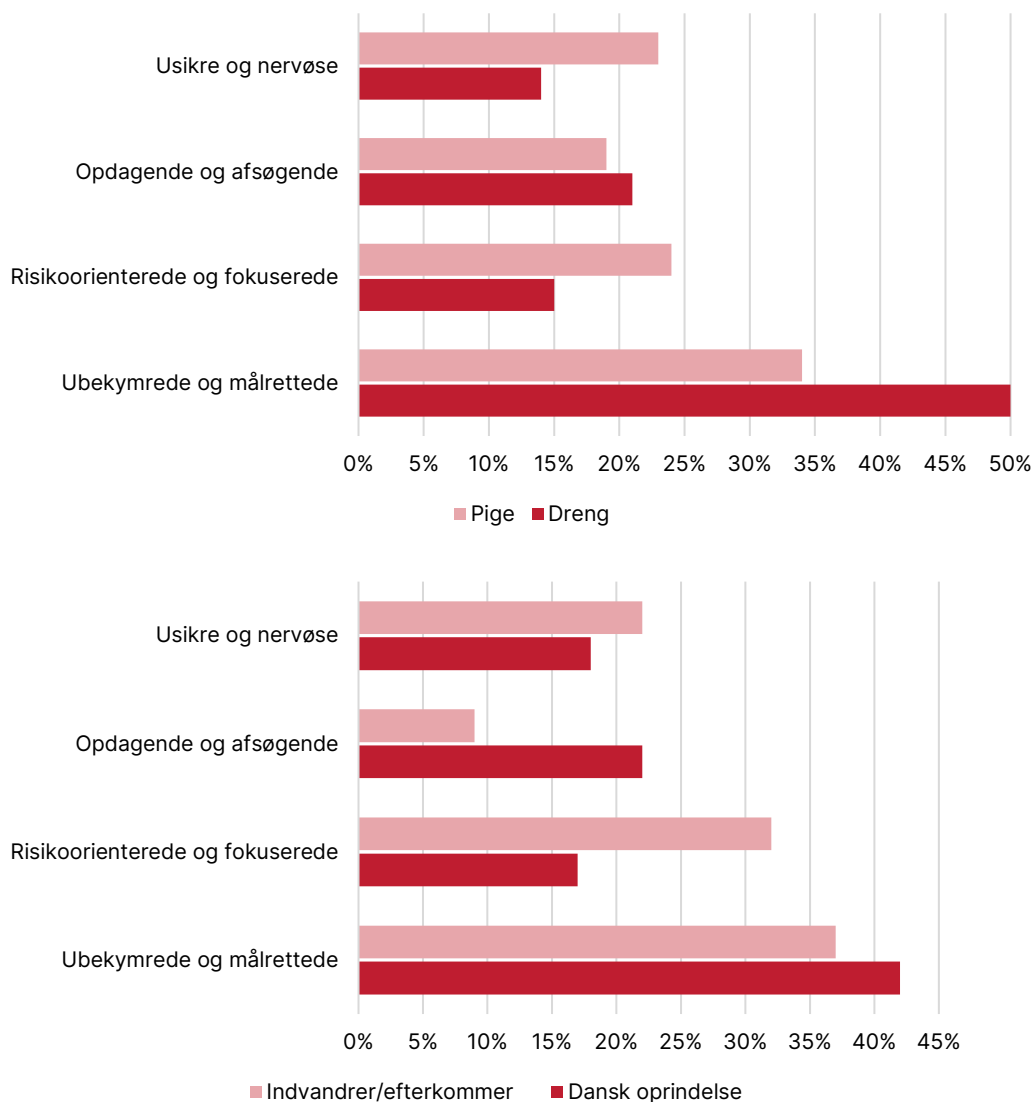
Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

Figur 4.12 viser dels gruppernes relative størrelse, dels hvordan de unge fordeler sig i forhold til deres sociale baggrund. De 'usikre og nervøse' unge har en større andel af unge fra ufaglærte hjem (27 %) end fra fx akademikerhjem (11 %). Tilsvarende er 25 % af de ufaglærtes børn i gruppen 'risikoorienterede og fokuserede', mens det kun gælder 11 % af akademikerbørnene. Omvendt er det med de 'opdagende og afsøgende', hvor 25 % af de unge fra akademikerhjem befinder sig, mod kun 11 % af de unge fra ufaglærte hjem.

efter uddannelsen', 'Jeg synes ikke, man skal have for høje forventninger til sig selv', 'Hvis du skulle placere dig selv på en skala fra slet ikke afklaret til meget afklaret om din fremtidige uddannelse, hvor ville du så placere dig selv?', 'Hvis du skulle placere dig selv på en skala fra slet ikke bekymret til meget bekymret om din fremtidige uddannelse, hvor ville du placere dig selv?'

I den største gruppe, de 'ubekymrede og målrettede', er forskellene mindre. Med undtagelse af de unge fra ufaglærte hjem har de unge stort set samme sandsynlighed for at være i denne gruppe, uafhængigt af forældrenes uddannelsesniveau.

Figur 4.13 Tilgange til uddannelsesvalg fordelt på køn og indvandringsstatus

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

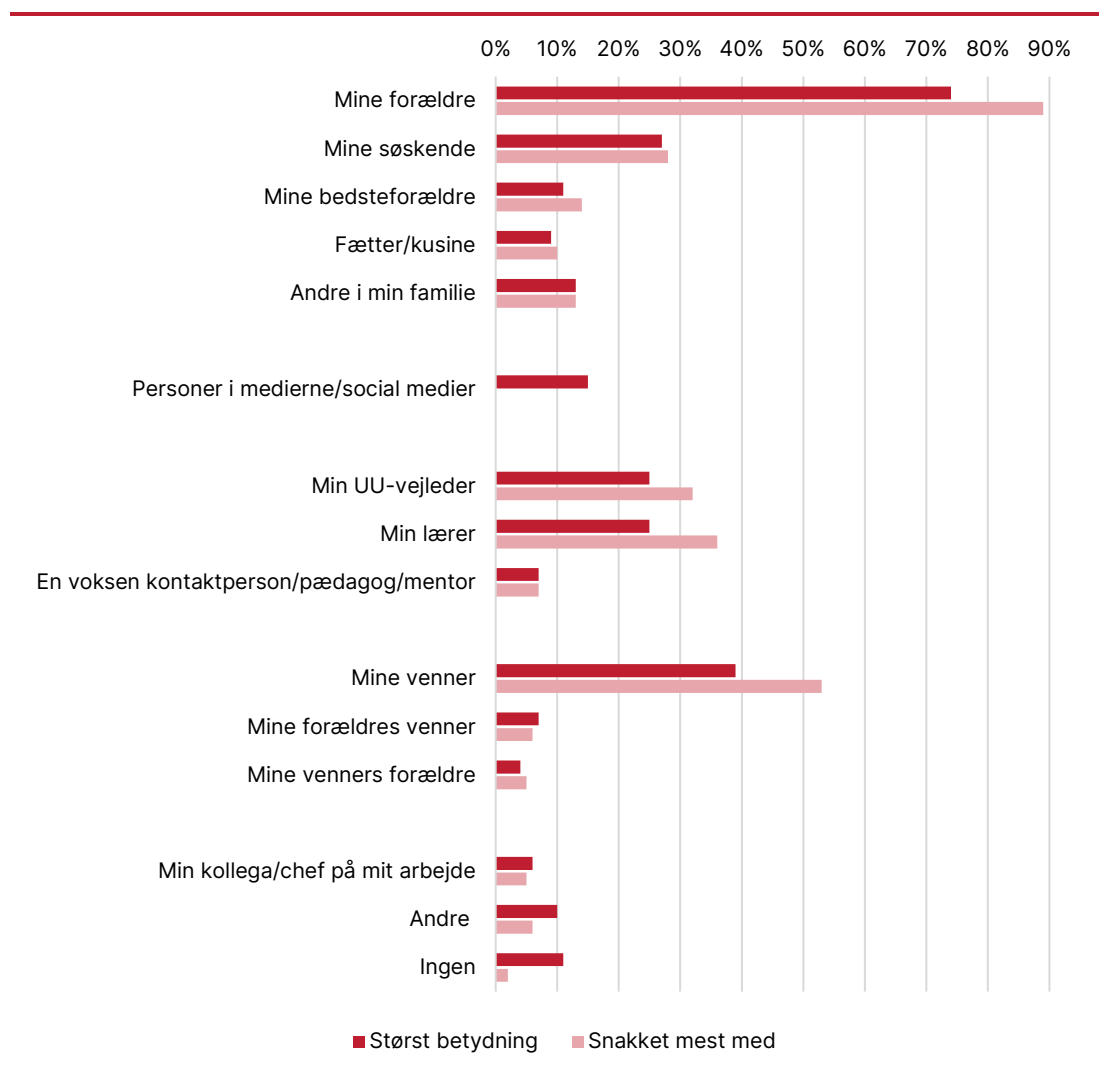
Figur 4.13 viser, hvordan de unge fordeler sig over køn og indvandringsstatus. Det er her interessant, at flere piger end drenge er i grupperne 'usikre og nervøse' og 'risikoorienterede og fokuserede', mens flere drenge end piger er 'ubekymrede og målrettede'. Dette mønster modsvarer andre undersøgelser, der peger på, at kvinder er mere bevidste om nødvendigheden af at tage en uddannelse, og at de er mere langsigtede i deres uddannelsesplaner (EVA, 2019a; Hutter et al., 2011). Tilsvarende ser vi et tydeligt mønster i, at unge indvandrere/efterkommere er mere 'risikoorienterede og fokuserede' og mindre 'opdagende og afsøgende' end unge med dansk oprindelse. At unge indvandrere/efterkommere er mere målrettede bekræftes i andre studier af etniske minoriteters uddannelsesstilgange (EVA, 2018a; Liversage & Christensen, 2017).

De fire tilgange til uddannelsesvalg bekræfter i det store og hele resultaterne fra vores første rapport baseret på kvalitative interview (Thomsen & Bom, 2019), med det tillæg at vi her får et mål for, hvor udbredte tilgangene er blandt alle danske unge. Her er det uddannelsespolitisk særligt vigtigt at rette opmærksomheden på den femtedel af unge, der er usikre og nervøse, og hvor de unge er fra ufaglærte hjem. Det er denne gruppe af unge, som er på kanten af uddannelsessystemet.

4.5 Hvem har betydet noget for uddannelsesovervejelserne?

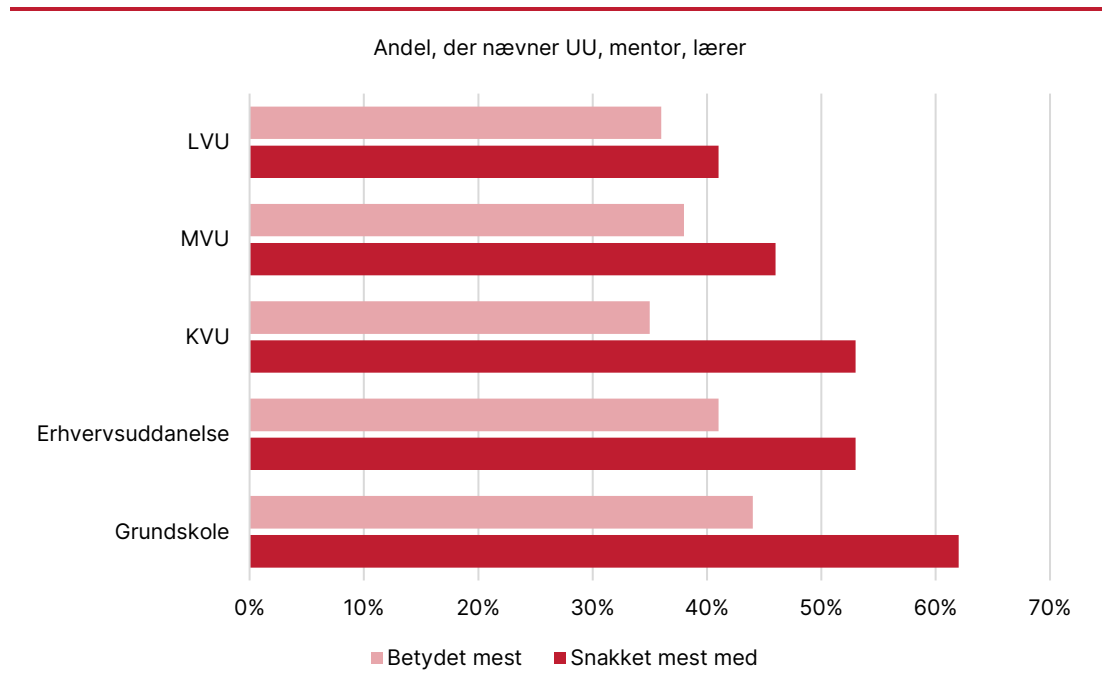
Vi har spurgt de unge om, hvem der har haft størst betydning for deres uddannelsesovervejelser, og hvem de har talt mest med om deres uddannelsesovervejelser. Som figur 4.14 viser, så er der flest unge, der angiver deres forældre, men også søskende, venner, og lærere og UU-vejledere angives af mange unge som personer, der har betydet mest for deres uddannelsesvalg.

Figur 4.14 Hvem har betydet mest for uddannelsesovervejelserne?

I forhold til hvem der svarer, at en UU-vejleder, lærer eller mentor/voksen har haft størst betydning, er der en social gradient i besvarelserne. Unge fra ufaglærte hjem angiver oftere, at disse personer har haft størst betydning, eller at det er dem, de har snakket mest med, end unge fra akademikerhjem gør (figur 4.15).

Figur 4.15 Andel af unge, der nævner fagpersoner som mest betydningsfulde for deres uddannelsesovervejelser, fordelt på forældrenes uddannelsesniveau.

Anm.: Alle forskelle er statistisk signifikante (5 %-niveau).

Når vi kobler disse mønstre med andre studier på området (Mullen, 2009, 2010), er der en god forklaring på, at unge fra ufaglærte hjem oftere nævner fagpersoner som inspiration. Dels kan unge fra ufaglærte hjem oftere have haft kontakt med disse personer, dels er unge fra mindre privilegerede hjem mere afhængige af inspiration fra forskellige rollemodeller (lærere, mentorer, o.l.) end unge fra privilegerede hjem, hvor kendskabet til uddannelsessystemet er omfattende, og hvor forældrene etablerer et langt mere udbygget 'stillads' omkring deres børn i forbindelse med uddannelsesvalget (Thomsen & Bom, 2019). Disse resultater peger på, at uddannelsessystemet, i al fald til en vis grad, kan kompensere for den viden og fortrolighed med uddannelsessystemet, som privilegerede unge nyder godt af, men som børn af kortuddannede forældre ikke har fået med hjemmefra.

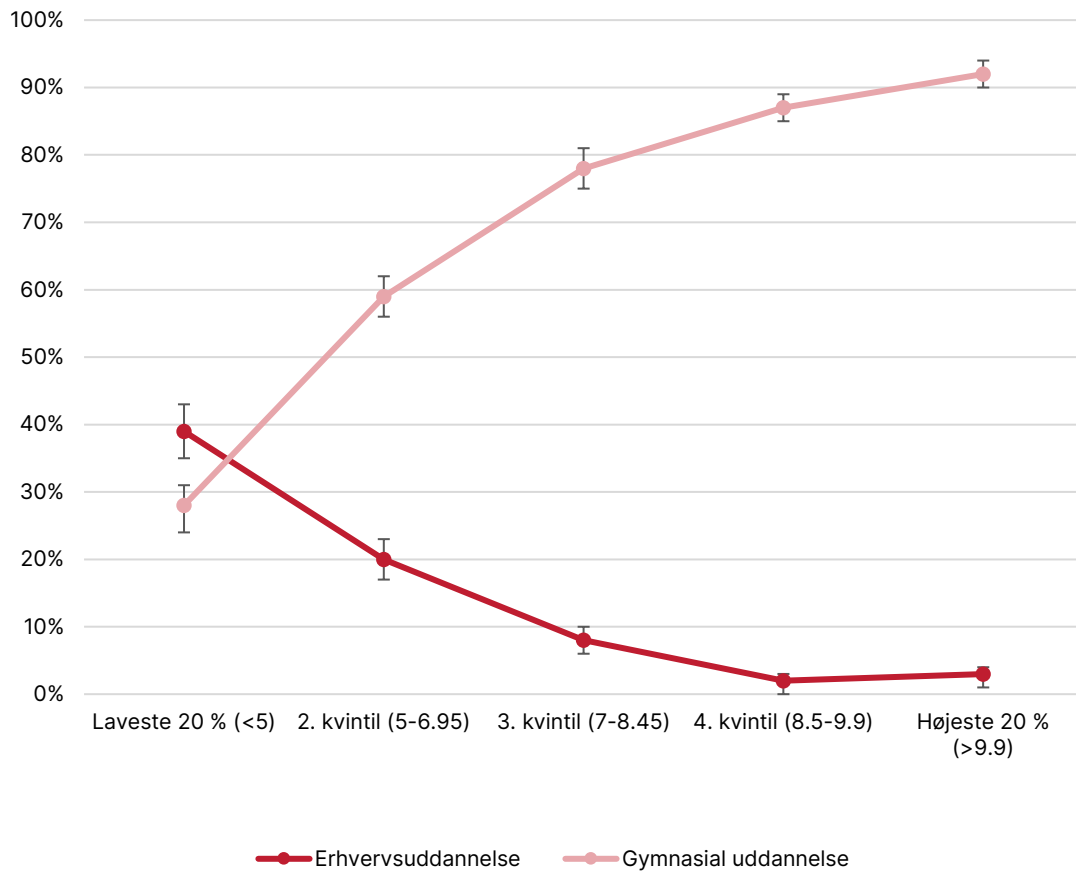
5 De unges uddannelsesforventninger

I de foregående afsnit har vi gennemgået, hvordan forskellige aspekter af uddannelses-tilgange og uddannelsesovervejelser hænger sammen med køn, indvandringsstatus og social baggrund. I dette kapitel anvender vi regressionsmodeller til at estimere, hvordan udvalgte baggrundsvariable er i stand til at forudsige de unges uddannelsesforventninger, når vi holder andre variable konstante.

5.1 Forventning om ungdomsuddannelse

Som beskrevet i afsnit 4.1 har vi både spurgt de unge om, hvilken ungdomsuddannelse de forventer at begynde på, og om de vil læse videre efter en ungdomsuddannelse. Figur 5.1 viser, hvordan karakterniveau fra grundskolen forudsiger forventningen om en gymnasial uddannelse, kontrolleret for de øvrige baggrundsvariable (se bilagstabeller i bilag 3 for den fulde modelspecifikation). Når vi justerer for forældres indkomst, forældrenes uddannelsesniveau, indvandringsstatus og køn, finder vi store forskelle fordelt på karakterniveau. Her forventer 28 % i den laveste femtedel en gymnasial uddannelse (kontrolleret for de øvrige baggrundsvariable), mens over 90 % fra den øverste femtedel forventer det samme. Dette er i figuren kontrasteret med sandsynligheden for, at de unge forventer en erhvervsuddannelse: Ikke blot er den generelle forventning om en erhvervsuddannelse meget lav relativt til en gymnasial uddannelse, forventningen daler også markant med karakterniveauet. Således er forventningen tæt på nul for de højeste karaktergrupper, hvor blot 2-3 % forventer at tage en erhvervsuddannelse. Den blå linje indfanger en central del af udfordringen med at rekruttere unge til erhvervsuddannelserne: Således er der næsten ingen unge i de øvre karaktergrupper, der ser en erhvervsuddannelse som et attraktivt scenarie.

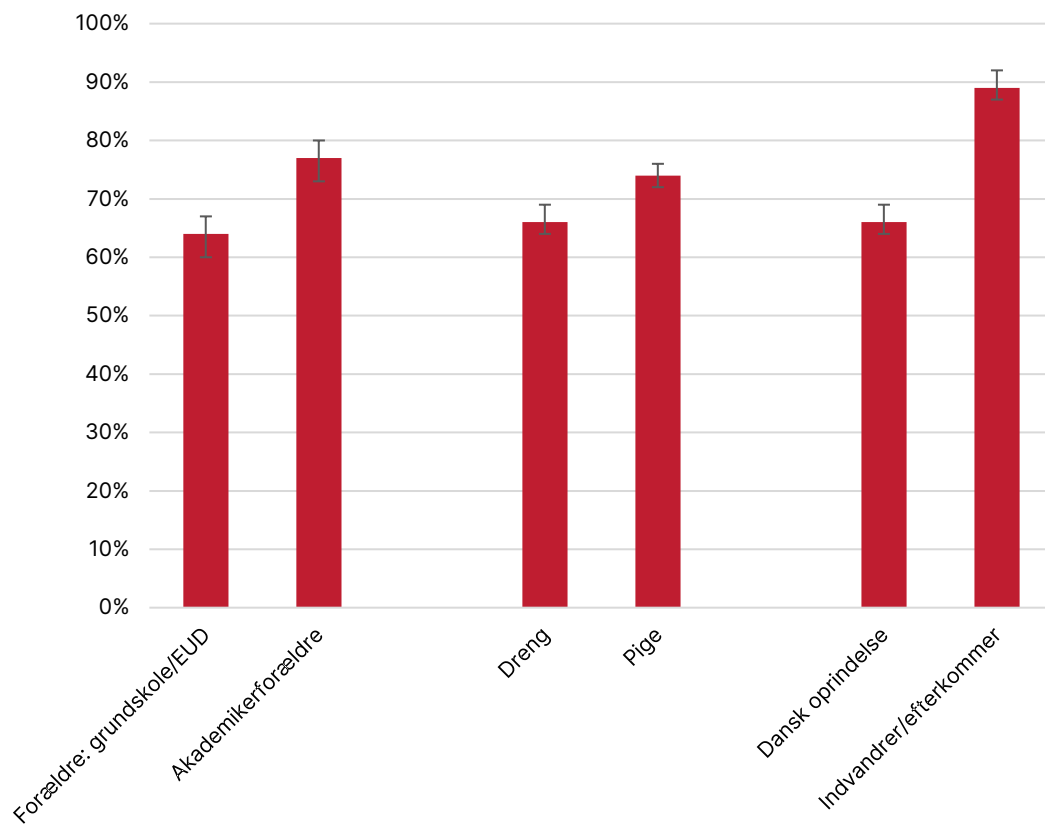
Figur 5.1 Plan for ungdomsuddannelse over karakterniveau

Anm.: Forudsagte sandsynligheder på baggrund af lineær sandsynlighedsmodel (bilag 3, bilagstabel 3.1). Karakterniveau måles som et gennemsnit af den unges karakterer til 9. klasse-eksamen i dansk og matematik, delt op i kvintiler (fem lige store karaktergrupper). Kontrolleret for køn, forældres uddannelse, forældres indkomst, opvækstområde, indvandringsstatus.

Hvor forskellene i forventninger til en gymnasial uddannelse over karakterer er relativt forventelige, så er der, som vist i figur 5.2 også forskelle over køn, indvandringsstatus og baggrund, selv når vi holder karakterniveauet konstant: Børn af akademikere er 13 procentpoint mere tilbøjelige til at forvente en gymnasial uddannelse end børn af ufaglærte/faglærte forældre, og piger er 8 procentpoint mere tilbøjelige end drenge (justeret for de øvrige variable). Vi ser yderligere en stor forskel på forventninger om en gymnasial uddannelse blandt unge indvandrere/efterkommere i forhold til unge med dansk oprindelse på 23 procentpoint (89 % vs. 66 %).

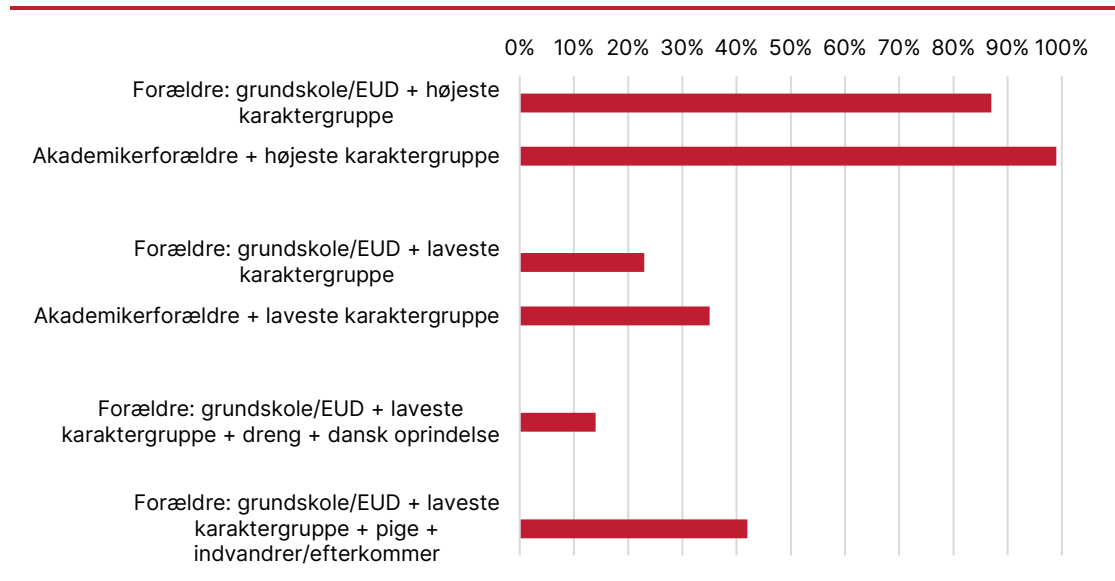
Figur 5.2 Plan for gymnasial uddannelse over forældrebaggrund, køn, indvandringsstatus og tilgange

Anm.: Plan for STX, HHX, eller HTX. Forudsagte sandsynligheder på baggrund af lineær sandsynlighedsmodel (bilag 3, bilagstabel 3.2; kontrolleret for øvrige variable i modellen (karakterer, køn, forældres uddannelse, forældres indkomst, opvækstområde, indvandringsstatus).

Hvor disse sandsynligheder er gennemsnit fordelt på enkelte variable, så viser figur 5.3 eksempler på, hvordan forskellige ungeprofiler har forskellige sandsynligheder for at forvente en gymnasial uddannelse. Eksemplerne i figuren skal vise, hvor store forskelle der er blandt unge med 'ens' forudsætninger i forhold til at forvente en gymnasial uddannelse. Hvis vi kigger på de fire bjælker øverst, kan vi se at der, inden for de samme karaktergrupper, er forskel på sandsynligheden for at forvente en gymnasial uddannelse, afhængigt af om barnet er fra et faglært/ufaglært eller akademikerhjem. De to nederste bjælker illustrerer, hvor store forskelle der kan være blandt unge fra samme social baggrund i den laveste karaktergruppe. Kvindelige indvandrere/efterkommere fra faglærte/ufaglærte hjem har 42 % sandsynlighed for at forvente en gymnasial uddannelse – højere end akademikerbørn i den samme karaktergruppe. Derimod har drenge med dansk oprindelse kun 14 % sandsynlighed for at forvente en gymnasial uddannelse, hvis de er fra faglærte/ufaglærte hjem i den laveste karaktergruppe.

Figur 5.3 Forskellige ungeprofilers sandsynlighed for at planlægge gymnasial uddannelse

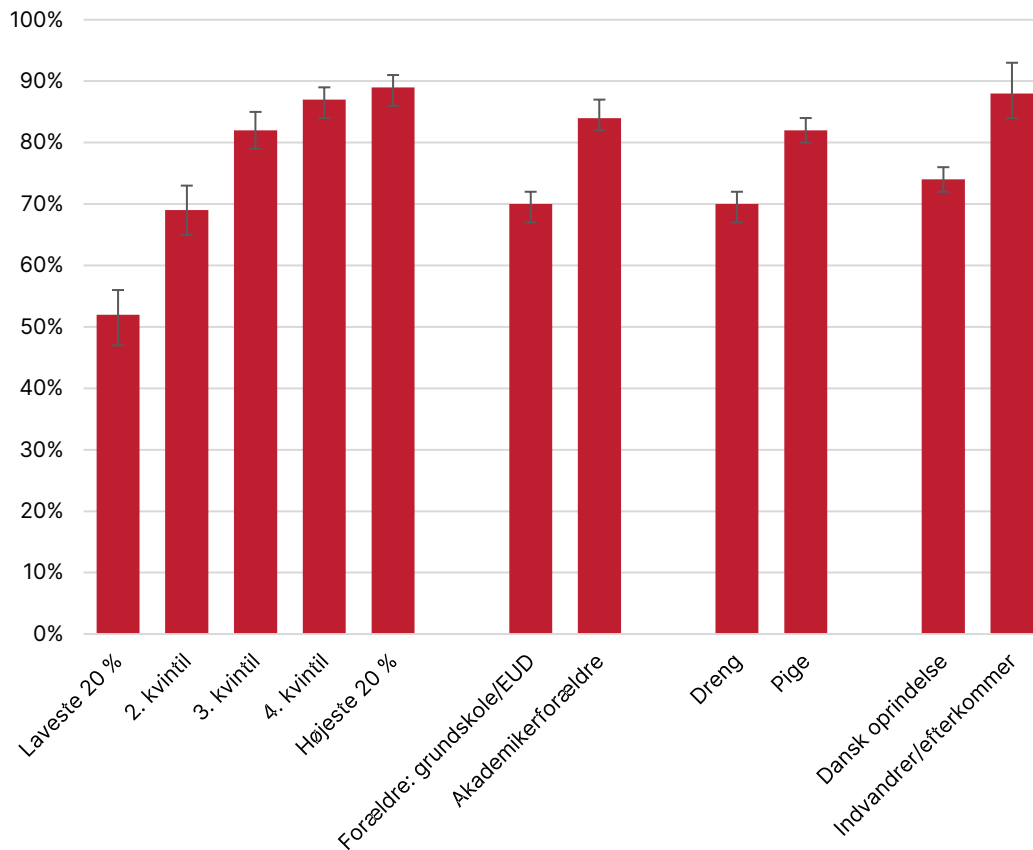

Anm.: Forudsagte sandsynligheder på baggrund af lineær sandsynlighedsmodel (kontrolleret for øvrige variable i modellen (karakterer, køn, forældres uddannelse, forældres indkomst, opvækstområde, indvandringsstatus, tilgange, forældreforventninger, viden om uddannelsessystemet). Se bilag 3, bilagstabel 3.3, for modelspecifikation. Modellen er også kørt med indikatorer for personlighed og trivsel, hvor ingen af indikatorerne var signifikante).

5.2 Forventning om videregående uddannelse

I dette afsnit sektion kigger vi på, om de unge har forventninger om en videregående uddannelser efter deres ungdomsuddannelse. Vi præsenterer igen, i hvilken grad udvalgte baggrundsvariable forudsiger valget, kontrolleret for de øvrige variable, som er inkluderet i modellerne. Generelt er der en stor andel af unge, der forventer en videregående uddannelse, svarende til den store andel, der forventer en gymnasial uddannelse.

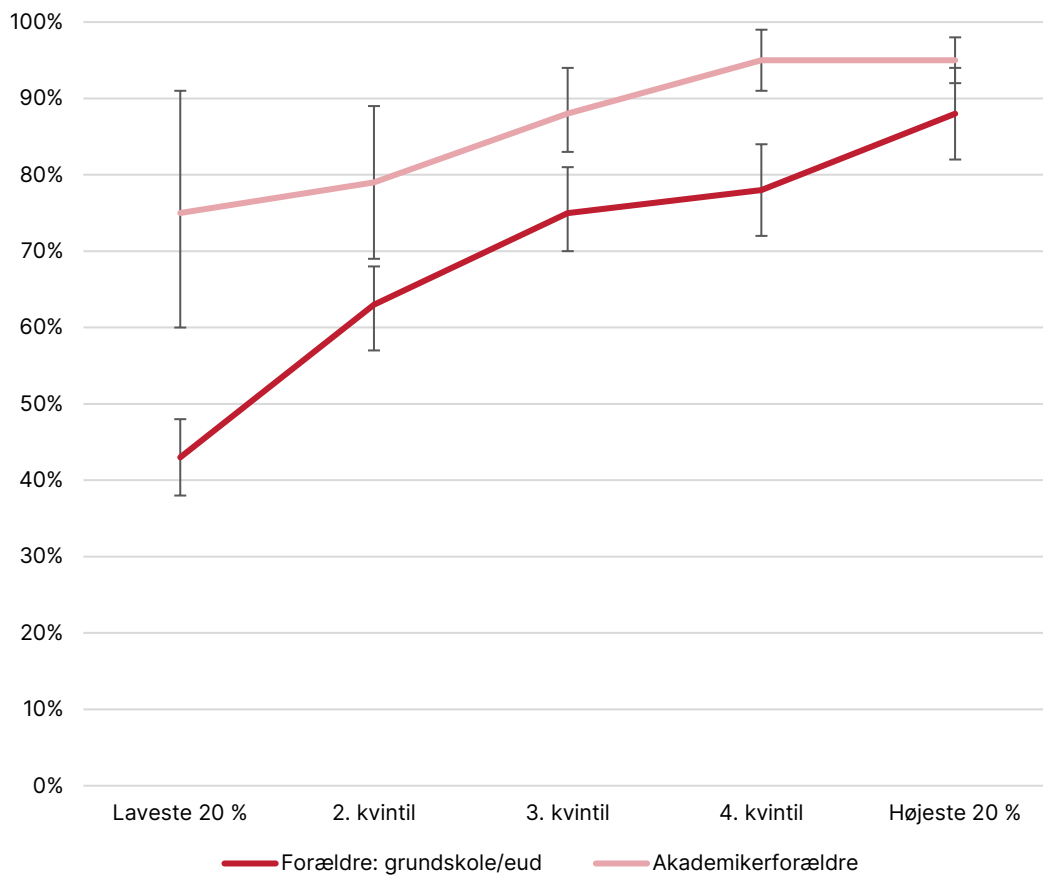
Figur 5.4 Forventning om videregående uddannelse over karakterer, forældrebaggrund, køn, og indvandringsstatus

Anm.: Forudsagte sandsynligheder på baggrund af lineær sandsynlighedsmodel. Karakterniveau måles som et gennemsnit af den unges karakterer ved 9. klasse-eksamen i dansk og matematik, delt op i kvintiler (fem lige store karaktergrupper). I modellen (bilag 4, bilagstabel 4.1) er der medtaget variablene: køn, forældres uddannelse, forældres indkomst, opvækstområde, indvandringsstatus og karakterer.

Figur 5.4 viser forskelle i sandsynligheder for forventninger over centrale baggrundsvARIABLE. Forventninger til en videregående uddannelse stiger ikke overraskende over karakterniveau: Hvor 52 % af de unge i den laveste femtedel af karaktergruppen forventer at tage en videregående uddannelse, gælder det for 89 % i den øverste karaktergruppe. Flere piger end drenge (82 % vs. 70 %) forventer at tage en videregående uddannelse, ligesom der er væsentligt flere unge indvandrere/efterkommere der har forventninger om en videregående uddannelse end unge med dansk oprindelse (88 vs. 74 %). Figuren viser et betydeligt socialt gab i forventninger på 15 procentpoint mellem arbejderklassebørn og akademikerbørn. Den sociale forskel er mindre end den, som tidligere er blevet fundet i børneforløbsundersøgelsen (Bingley et al., 2012), og selvom undersøgelserne ikke er fuldstændig sammenlignelige, kunne dette indikere, at forventningerne er steget for unge fra ufaglærte/faglærte hjem siden undersøgelsen for 10 år siden. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med at de øgede forventninger omsættes i konkret uddannelse (se fx Birkelund, 2019).

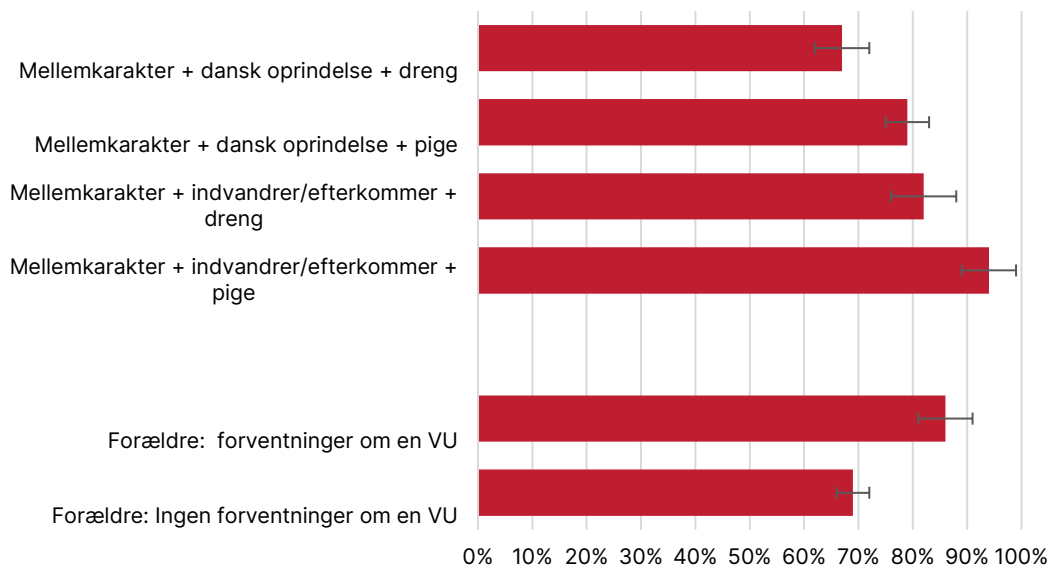
Figur 5.5 Forventning om videregående uddannelse over karakterer og forældrebaggrund

Anm.: Forudsagte sandsynligheder på baggrund af lineær sandsynlighedsmodel, hvor karakterer og forældres uddannelse er interageret (kontrolleret for køn, forældres indkomst, opvækstområde, indvandringsstatus). Se bilag 4, bilagstabel 4.2 for modelspecifikation.

Det er endvidere bemærkelsesværdigt, at forventningerne varierer meget over social baggrund, selv blandt unge inden for de samme karaktergrupper. Figur 5.5 viser denne sammenhæng. Figuren afslører et tydeligt socialt gab i forventninger over karakterniveau. For unge i den laveste karaktergruppe forventer 75 % af børn af akademikere at tage en videregående uddannelse, mens det kun gælder for 43 % af børn af arbejderklassen i samme karaktergruppe. Det er særligt i den lave ende, at gabet optræder, og det mindskes, i takt med at karakterniveauet stiger. Figuren illustrerer det forhold, at akademikerbørns forventninger er mindre følsomme over for deres faglige kvalifikationer (karakterer), end det er tilfældet for børn fra faglærte/ufaglærte hjem. I den forstand illustrerer grafen akademikerbørns 'hjemmebanefordel': Akademikerbørn er vokset op i hjem, hvor det er langt mere 'naturligt' at orientere sig mod en videregående uddannelse, og hvor familien har ressourcer, der kan kompensere for børnenes faglige kvalifikationer, ved fx at understøtte forventninger og uddannelsesvalg på trods af middelmådige karakterer (Hamilton et al., 2018).

Figur 5.6 Sandsynlighed for at forvente videregående uddannelse (VU) blandt unge fra ufaglærte/faglærte hjem

Anm.: Forudsagte sandsynligheder på baggrund af lineær sandsynlighedsmodel (kontrolleret for øvrige variable i modellen (se bilag 4, bilagstabel 4.3 for modelspecifikation; modellen er også kørt med indikatorer for personlighed og trivsel, hvor ingen af indikatorerne var signifikante).

Figur 5.6 viser eksempler på, hvor meget faktorer forstærker hinanden i forhold til sandsynligheden for at forvente videregående uddannelse blandt unge fra ufaglærte/faglærte hjem. De fire øverste bjælker viser, hvor store forskelle der kan være i forventninger blandt fire ungeprofiler med det samme karakterniveau (midterste femtedel i karakterfordelingen) og samme baggrund fra ufaglærte/faglærte hjem. I denne gruppe har drenge med dansk oprindelse 67 % sandsynlighed for at forvente en videregående uddannelse, mens piger med dansk oprindelse har 79 % sandsynlighed. Drenge, som er indvandrere/efterkommere, har 82 % sandsynlighed for at forvente en videregående uddannelse, mens piger, som er indvandrere/efterkommere, har 94 % sandsynlighed.

De to nederste søjler viser forskellen i at forvente en videregående uddannelse for to grupper af unge fra ufaglærte/faglærte hjem, hvor den ene gruppe har forældre, der forventer en videregående uddannelse. Kontrolleret for de øvrige variable stiger sandsynlighed for at forvente en videregående uddannelse betragteligt (med 17 procentpoint), hvis forældre har forventninger om, at deres barn opnår en videregående uddannelse.⁶ Selvom data ikke kan sige noget kausalt om dette forhold (det kan fx også være, at de unges karakterniveau/egne forventninger smitter af på forældrene), så er det et bemærkelsesværdigt resultat, som bør være et opmærksomhedspunkt i arbejdet med mindre privilegerede børns forventninger.

⁶ I gennemsnit (ikke vist) er det faktisk sådan, at børn, der har forældre, der forventer en videregående uddannelse for deres børn, selv er 12 % mere tilbøjelige til at forvente en videregående uddannelse.

6 Opsummering

De unge 9. klasse-elever står på tærsklen til et af de mest betydningsfulde valg i deres liv, nemlig hvilken uddannelsesretning de skal tage efter grundskolen. Deres valg kommer i høj grad til at bestemme deres senere indkomst og arbejdsmarkedstilknytning. Unge uddannelsesforventninger er et signal om, hvad unge forventer at opnå i livet, og forventningerne smitter af på det faktiske valg.

Denne rapport har kortlagt 9. klasse-elevens uddannelsesforventninger, deres tilgange til uddannelsesvalg, og hvilke faktorer der er med til at forudsige deres forventninger. Rapporten har tydeligt vist, at unge ikke har lige forudsætninger for at forme deres uddannelsesforventninger. Det er ikke alle unge, der kommer fra hjem, hvor forældrene har et indgående kendskab til uddannelsessystemet, og hvor de kan understøtte og hjælpe deres barn med uddannelsesovervejelser og uddannelsesvalg. Samtidig kan vi se, at køn og indvandringsstatus også hænger stærkt sammen med forskellige måder at udtrykke forventninger på. Nedenfor opsummeres de mest centrale resultater i rapporten.

Unge fravælger erhvervsuddannelser

Rapportens resultater illustrerer udfordringen med at få flere unge til at orientere sig mod en erhvervsuddannelse. Ikke kun er unge meget lidt tilbøjelige til at forvente en erhvervsuddannelse sammenlignet med en gymnasial uddannelse, de er også blevet mindre tilbøjelige til dette de sidste 10 år. I børneforløbsundersøgelsen blev unge 15-årige i 2010 spurgt om deres uddannelsesforventninger, og her forventede 24 % at tage en erhvervsuddannelse. I vores undersøgelse er denne andel dalet kraftigt til 14 %. I tillæg hertil kan vi se, at stort set ingen unge i de højere karaktergrupper har planer om at tage en erhvervsuddannelse, og det samme gælder børn af akademikerforældre.

Unge med minoritetsbaggrund er målrettede og ambitiøse

Unge indvandrere/efterkommere er generelt målrettede, de lægger oftere uddannelsesplaner end unge med dansk oprindelse og fokuserer på, at uddannelsen skal have et klart jobsigte. De lægger mere vægt på status/prestige end unge med dansk oprindelse. De angiver oftere, at deres forældre forventer en gymnasial eller videregående uddannelse, end etnisk danske unge gør (58 mod 26 %).

Unge fra ufaglærte hjem har svært ved at navigere i uddannelsessystemet

Unge fra ufaglærte hjem svarer oftere end unge fra akademikerhjem, at de og deres forældre ikke ved nok om, hvilke uddannelsesmuligheder der er for unge som dem. I tillæg hertil lægger de vægt på, om de har venner, der har taget eller vil tage den samme uddannelse, som de tænker på at tage. I rapporten forstår vi dette som sociale forskelle på, hvor hjemmevante unge føler sig i uddannelsessystemet. Her er tryghed og kendskab fra venner en vigtig kompenserende faktor for unge fra mindre privilegerede hjem. En anden betydelig kompenserende faktor er de fagpersoner, som unge fra mindre privilegerede hjem møder. Unge fra ufaglærte hjem angiver oftere, at fagpersoner, som fx UU-vejledere, lærere eller mentorer, har haft størst betydning, eller at det er dem, de har snakket mest med, end unge fra akademikerhjem gør. Unge fra mindre privilegerede hjem er på den side måske oftere i kontakt med disse personer end andre unge, men de

er også mere 'afhængige' af inspiration fra rollemodeller, som fx lærere, vejledere, voksenvenner, end unge fra privilegerede hjem. I disse hjem er forældrene nemlig oftest meget fortrolige med uddannelsessystemet, og de kan etablere et stillads omkring deres børn, i takt med at de skal vælge uddannelse (Thomsen & Bom, 2019). Disse resultater kunne indikere, at personer i uddannelsesinstitutionerne, i al fald til en vis grad, kan træde i stedet for den viden og fortrolighed, som privilegerede unge har med hjemmefra.

Unge indvandrere/efterkommere og unge fra ufaglærte hjem lægger vægt på at hjælpe andre

Unge indvandrere/efterkommere, unge fra ufaglærte hjem og unge kvinder lægger oftere vægt på, at deres uddannelse giver mulighed for at hjælpe andre mennesker, end andre unge. For unge fra mindre privilegerede baggrunde kan det skyldes, at de i opvæksten har oplevet flere situationer, hvor støtte- og omsorgspersoner har hjulpet, og at de herfra er blevet inspireret til at gøre en forskel for andre (N. Katznelson et al., 2015). For kvinders vedkommende orienterer de sig mere mod omsorgsjobs end mænd (Holt et al., 2006). Denne forklaring kunne også gælde, hvis forskellen blandt indvandrere/efterkommere og unge med dansk oprindelse var drevet af pigerne, men det er bemærkelsesværdigt, at denne forskel både optræder blandt drenge og piger. En mulig tolkning kan være, at unge med indvandrer/efterkommer-baggrund i lighed med unge fra ufaglærte hjem, i deres opvækst er blevet inspireret af støtte- og omsorgspersoner.

Forskelle i unges forventninger om at læse en videregående uddannelse

Generelt forventer ikke mindre end 76 % de unge i vores undersøgelse at tage en videregående uddannelse. Det er en stigning fra for 10 år siden, hvor 64 % af de 15-årige forventede at tage en videregående uddannelse (Bingley et al., 2012). Det er klart, at forventninger ikke nødvendigvis omsættes til realiserede uddannelsestitler. Men de unge er måske ikke helt galt på den, i al fald ikke hvis vi holder andelen, der forventer en videregående uddannelse, op mod Børne- og Undervisningsministeriets profilmodel, der regner med at 71 % af 9. klasse-elever i 2018 har gennemført en videregående uddannelse 25 år efter.⁷ Da vort spørgeskema er koblet med registerdata, er det muligt fremadrettet at følge de unge, der har besvaret spørgeskemaet, for at undersøge, hvilke uddannelser de ender med at tage. I forhold til de unges baggrundskarakteristika er det sådan, at når vi justerer for øvrige baggrundsvariable, så forventer flere piger end drenge, flere indvandrere/efterkommere end unge med dansk oprindelse, og flere akademikerbørn end børn af faglærte/ufaglærte forældre at tage en videregående uddannelse. Som vist i afsnit 5.2 er der et socialt gab i forventninger på 15 procentpoint mellem arbejderklassebørn og akademikerbørn. Gabet er mindre, end det var for 15-årige i 2010 (Bingley et al., 2012), og selvom undersøgelserne ikke er fuldstændig sammenlignelige, kunne dette indikere, at forventningerne er steget for unge fra ufaglærte/faglærte hjem siden undersøgelsen for 10 år siden.

⁷ <https://www.uvm.dk/statistik/tvaergaende-statistik/andel-af-en-ungdomsaargang-der-forventes-at-faa-en-uddannelse/profilmodel-definition-og-metode>

Unge fra ufaglærte hjem skal ligge i midten af karakterfordelingen for at have samme forventninger som akademikerbørn i bunden af karakterfordelingen

Det er også bemærkelsesværdigt, at vi ser et tydeligt socialt gab i forventninger over karakterfordelingen. Blandt unge med grundskolekarakterer i den laveste femtedel forventer 75 % af akademikerbørnene at tage en videregående uddannelse, mens det kun gælder for 43 % af de ufaglærtes/faglærtes børn. Akademikerbørn med svage faglige kvalifikationer har altså 32 procentpoint større sandsynlighed for at forvente en videregående uddannelse end arbejderklassebørn med tilsvarende kvalifikationer (se afsnit 5.2, figur 5.5). Vores resultater peger således på, at akademikerbørns forventninger hænger mindre sammen med deres faglige kvalifikationer (karakterer), end det er tilfældet for børn fra faglærte/ufaglærte hjem (se Bernardi & Triventi, 2020). Denne forskel udtrykker akademikerbørns hjemmebanefordel. De er vokset op i hjem med mange ressourcer, hvor det er 'naturligt' at orientere sig mod en videregående uddannelse, og familien kan her kompensere for barnets lave karakterer ved at bygge et stillads op omkring barnet og understøtte forventninger og hjælpe med uddannelsesvalg (Hamilton et al., 2018).

Forældres forventninger hænger sammen med de unges forventninger

Som vist i afsnit 5.2 stiger de unges forventninger om videregående uddannelse med 11 procentpoint, hvis deres forældre har forventninger om, at deres børn tager en videregående uddannelse. For børn fra ufaglærte/faglærte hjem stiger sandsynlighed for at forvente en videregående uddannelse endnu mere (med 17 procentpoint), hvis forældre har forventninger til, at deres barn opnår en videregående uddannelse. Med vores data kan vi ikke sige, at dette er mere end sammenhænge. Det kan fx være, at de unges egne forventninger smitter af på forældrenes forventninger. Men det er bemærkelsesværdige forskelle, som potentielt kan gøre det yderst relevant at undersøge betydningen af forældres forventninger nærmere.

Unge har forskellige tilgange til uddannelsesvalget

Børn af kortere uddannede lægger i højere grad planer for deres uddannelse, og de fokuserer mere på betydningen af, at deres uddannelse har et klart jobsigte, end akademikerbørn, som oftere udviser en mere tilbagelænet, afsøgende tilgang. De unge, der er mest bekymrede og nervøse over uddannelsesvalget, de står foran, er unge fra ufaglærte hjem. De er også ofte mere risikoorienterede i forhold til deres overvejelser, forstået på den måde, at de lægger vægt på det sikre uddannelsesvalg med gode og tydelige jobmuligheder. Omvendt er akademikerbørn oftere mere afsøgende og ubekymrede i deres uddannelsesovervejelser. Disse forskelle kan forstås på den måde, at mens arbejderklassebørn er mere risiko-averse i deres uddannelsesvalg (de vil undgå usikre uddannelsesvalg med usikker arbejdsmarkedstilknudning) (Breen & Goldthorpe, 1997), så går akademikerbørn mindre bekymringsfrit til valget. De er vokset op i hjem med mange ressourcer, hvor forældrene kan understøtte og hjælpe dem (Hamilton et al., 2018; Lareau, 2011), og hvor de så at sige kan tillade sig at have en mere afsøgende tilgang. I forhold til køn finder vi flere piger end drenge, som er 'risikoorienterede og fokuserede', et mønster som modsvarer andre undersøgelser, der peger på, at kvinder er mere bevidste om nødvendigheden af at tage en uddannelse, og at de er mere langsigtede i deres uddannelsesplaner (EVA, 2019a; Hutters et al., 2011). Tilsvarende ser vi et

tydeligt mønster i, at unge indvandrere/efterkommere er mere 'risikoorienterede og fokuserede' og mindre 'opdagende og afsøgende' end unge med dansk oprindelse. At unge indvandrere/efterkommere er mere målrettede, bekræftes i andre studier af etniske minoriteters uddannelsesstilgange (EVA, 2018a; Liversage & Christensen, 2017).

Kortlægningen af danske unges uddannelsesplaner gør os klogere på, hvad unge forventer, og på, hvordan deres forventninger og tilgange hænger sammen med deres karakterniveau, opvækstmiljø, køn, og herkomst. Denne viden kan hjælpe os til at identificere de områder, som vi skal have særlig opmærksomhed på, hvis vi gerne vil hjælpe mindre privilegerede unge med uddannelsesvalget, og hvis vi gerne vil stimulere og øge forventningerne hos de unge fra mindre privilegerede baggrunde, som har kvalifikationer, men som ikke udnytter dem i samme grad som deres venner fra akademikerhjem. Da vi har mulighed for at følge de unge i registrene, vil fremtidige analyser vise, om forventninger i herværende rapport vil blive indfriet.

Litteratur

- Andrew, M., & Hauser, R. M. (2011). Adoption? Adaptation? Evaluating the Formation of Educational Expectations. *Social Forces*, 90(2), 497–520.
- Bernardi, F., & Triventi, M. (2020). Compensatory advantage in educational transitions. *Acta Sociologica*, 63(1), 40–62.
- Bingley, P., Karlson, K. B., & Martinello, A. (2012). Færdigheder og forventninger. In M. H. Ottesen (Ed.), *15-åriges hverdagsliv og udfordringer* (pp. 217–241). SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Birkelund, J. F. (2019). Aiming High and Missing the Mark? Educational Choice, Dropout Risk, and Achievement in Upper Secondary Education among Children of Immigrants in Denmark. *European Sociological Review*, 36(3), 395–412.
- Blau, P. M., & Duncan, O. D. (1967). *The American Occupational Structure*. Wiley.
- Bodovski, K. (2010). Parental practises and educational achievement: social class, race, and habitus. *British Journal of Sociology of Education*, 31(2), 139–156.
- Boudon, R. (1974). *Education, opportunity and social inequality: Changing prospects in Western society*. John Wiley & Sons.
- Bourdieu, P. (1986). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Routledge.
- Bourdieu, P. (1996). *The state nobility: Elite schools in the field of power*. Polity Press.
- Bourdieu, P. (2001). The forms of capital. In A. H. Halsey, H. Lauder, P. Brown, & A. S. Wells (Eds.), *Education: Culture, economy, and society*. Oxford University Press.
- Bozick, R., Alexander, K., Entwisle, D., Dauber, S., & Kerr, K. (2010). Framing the Future: Revisiting the Place of Educational Expectations in Status Attainment. *Social Forces*, 88(5), 2027–2052.
- Breen, R., & Goldthorpe, J. H. (1997). Explaining Educational Differentials. *Rationality and Society*, 9(3), 275–305.
- Calarco, J. M. (2014). Coached for the Classroom. *American Sociological Review*, 79(5), 1015–1037.
- EVA. (2017). *Uddannelsesvalg i 8. klasse: Unges vej mod ungdomsuddannelse*. EVA - Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2018a). *Uddannelsesvalget for unge med ikke-vestlig baggrund: Unges vej mod ungdomsuddannelse*. EVA - Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2018b). *Unges oplevelse af uddannelsesvalg og vejledning i 9. klasse: Unges vej mod ungdomsuddannelse*. EVA - Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2019a). *Køn og uddannelsesvalg i 9. klasse: Unges vej mod ungdomsuddannelse*. EVA - Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2019b). *Uddannelsesvalg i 9 klasse: Unges vej mod ungdomsuddannelse*. EVA - Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2020). *Sociale forskelle i studerendes uddannelsesforventninger: Sammenhænge mellem kommende studerendes sociale baggrund og forventninger til*

- videregående uddannelse*. EVA - Danmarks Evalueringsinstitut.
- Feliciano, C., & Lanuza, Y. R. (2016). The Immigrant Advantage in Adolescent Educational Expectations. *International Migration Review*, 50(3), 758–792.
- Fishman, S. H. (2020). Educational mobility among the children of asian american immigrants. *American Journal of Sociology*, 126(2), 260–317.
- Goldthorpe, J. H. (1996). Class analysis and the reorientation of class theory: The case of persisting differentials in educational attainment. *British Journal of Sociology*, 47(3), 481–505.
- Görlich, A., & Katznelson, N. (2018). Young people on the margins of the educational system: following the same path differently. *Educational Research*, 60(1), 47–61.
- Goyette, K. A., & Mullen, A. L. (2006). Who studies the arts and sciences? Social background and the choice and consequences of undergraduate field of study. *Journal of Higher Education*, 77(3), 497–538.
- Goyette, K., & Xie, Y. (1999). Educational Expectations of Asian American Youths: Determinants and Ethnic Differences. *Sociology of Education*, 72, 22–36.
- Grodsky, E., & Riegle-Crumb, C. (2010). Those who choose and those who don't: Social background and college orientation. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 627(1), 14–35.
- Haller, A. O. (1982). Reflections on the Social Psychology of Status Attainment. In R. M. Hauser, D. Mechanic, A. O. Haller, & T. S. Hauser (Eds.), *Social Structure and Behavior: Essays in Honor of William Hamilton Sewell* (pp. 3–28). Academic Press.
- Hamilton, L., Roksa, J., & Nielsen, K. (2018). Providing a “Leg Up”: Parental Involvement and Opportunity Hoarding in College. *Sociology of Education*, 91(2), 111–131.
- Hanson, S. L. (1994). Lost Talent: Unrealized Educational Aspirations and Expectations among U.S. Youths. *Sociology of Education*, 67(3), 159–183.
- Holt, H., Geerdsen, L. P., Christensen, G., Klitgaard, C., & Lind, M. L. (2006). *Det kønsopdelte arbejdsmarked: En kvantitativ og kvalitativ belysning*. Socialforskningsinstituttet.
- Hutters, C., Nielsen, M. L., & Görlich, A. (2011). *Drenge og piger på ungdomsuddannelserne: Hvad betyder køn for elevernes uddannelsespraksis?* Center for Ungdomsforskning.
- Jackson, M. (2013). *Determined to succeed?: Performance versus choice in educational attainment*. Stanford University Press.
- Jæger, M. M. (2006). Skaleringsteknikker - at se det skjulte i data. In O. Bjerg & Kasper Villadsen (Eds.), *Sociologiske metoder - Fra teori til analyse i kvantitative og kvalitative studier* (pp. 49–66). Samfundslitteratur.
- Jakobsen, V., & Liversage, A. (2010). *Køn og etnicitet i uddannelsessystemet: Litteraturstudier og registerdata*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Juul, T. M. (2018). *Det “sikre” valg i en uvis fremtid: En sociologisk analyse af unges motiver for valg af ungdomsuddannelse*. Aalborg Universitetsforlag.
- Kahl, J. A. (1953). Educational and Occupational Aspirations of “Common Man” Boys. *Harvard Educational Review*, 23(3), 186–203.

- Karlson, K. B. (2015). Expectations on Track? High School Tracking and Adolescent Educational Expectations. *Social Forces*, 94(1), 115–141.
- Katznelson, N., Jørgensen, H. E. D., & Sørensen, N. U. (2015). *Hvem er de unge på kanten af det danske samfund?: Om hverdagsliv, ungdomskultur og indsatser der gør en positiv forskel*. Aalborg Universitetsforlag.
- Katznelson, N. (2017). Rethinking motivational challenges amongst young adults on the margin. *Journal of Youth Studies*, 20(5), 622–639.
- Katznelson, Noemi, & Pless, M. (2006). Unges forestillinger om arbejde. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 8(3), 37–52.
- Lareau, A. (2011). *Unequal Childhoods: Class, Race, and Family Life*. University of California Press.
- Lehmann, W. (2009). University as vocational education: working-class students' expectations for university. *British Journal of Sociology of Education*, 30(2), 137–149.
- Liversage, A., & Christensen, C. P. (2017). *Etniske minoritetsunge i danmark: En undersøgelse af årgang 1995*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Morgan, S. L. (2005). *On the edge of commitment: Educational attainment and race in the United States*. Stanford University Press.
- Mullen, A. L. (2009). Elite destinations: Pathways to attending an Ivy League university. *British Journal of Sociology of Education*, 30(1), 15–27.
- Mullen, A. L. (2010). *Degrees of inequality: Culture, class, and gender in American higher education*. Johns Hopkins University Press.
- Nørtoft, M. (2020). *Rekordstor andel tager efterskole i 10. klasse: Især andelen af unge med forældre med relativt høje indkomster er stigende*. Danmarks Statistik. <https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2020/2020-09-04-rekordstor-andel-paa-efterskole>
- Ottesen, M. H. (2012). *15-åriges hverdagsliv og udfordringer: Rapport fra femte dataindsamling af forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Pless, M. (2009). *Udsatte unge på vej i uddannelsessystemet*. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Pless, M. (2014). Stories from the margins of the educational system. *Journal of Youth Studies*, 17(2), 236–251.
- Pless, M., & Katznelson, N. (2007). Realistiske drømme om fremtiden. *Ungdomsforskning*, 3(6), 19–25.
- Ploug, N. (2017). *Social arv og social ulighed*. Hans Reitzel.
- Reay, D., David, M. E., & Ball, S. J. (2005). *Degrees of choice: Social class, race, gender and higher education*. Trentham.
- Reynolds, J. R., & Burge, S. W. (2008). Educational expectations and the rise in women's post-secondary attainments. *Social Science Research*, 37(2), 485–499.
- Sewell, W. H., Haller, A. O., & Portes, A. (1969). The Educational and Early Occupational

- Attainment Process. *American Sociological Review*, 34, 82–92.
- Thomsen, J.-P. (2016). *Unge i Danmark - 18 år og på vej til voksenlivet: Årgang 95 - Forløbsundersøgelsen af børn født i*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Thomsen, J.-P., & Bom, L. H. (2019). *Danske unges uddannelsesforventninger: Med særligt fokus på unge fra kortuddannede hjem*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Thomsen, J.-P., Bom, L. H., Poulsen, J. B., & Middelboe, C. (2020). *Danske forældres uddannelsesforventninger*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Thomsen, J.-P., De Montgomery, C. J., & Østergaard, S. V. (2016). Unges uddannelsesmønstre. In J.-P. Thomsen (Ed.), *Unge i Danmark - 18 år og på vej til voksenlivet: Årgang 95 - Forløbsundersøgelsen af børn født i 1995* (pp. 145–163). SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Thomsen, J.-P., Munk, M. D., Eiberg-Madsen, M., & Hansen, G. I. (2013). The Educational Strategies of Danish University Students from Professional and Working-Class Backgrounds The Educational Strategies of Danish University Students from Professional and Working- Class Backgrounds. *Comparative Education Review*, 57(3), 457–480.
- Wells, R. S., Seifert, T. A., Padgett, R. D., Park, S., & Umbach, P. D. (2011). Why do more women than men want to earn a four-year degree? Exploring the effects of gender, social origin, and social capital on educational expectations. *Journal of Higher Education*, 82(1), 1–32.
- Willis, P. E. (1981). *Learning to labor: How working class kids get working class jobs*. Columbia University Press.
- Winterton, M. T., & Irwin, S. (2012). Teenage expectations of going to university: the ebb and flow of influences from 14 to 18. *Journal of Youth Studies*, 15(7), 858–874.

Bilag 1 Bortfald

Bilagstabel 1.1 Bortfald i sample af 9. klasse elever

	Mødre i populationen af 9. klasse-elever (2019)	Mødre i stikprøven	Mødre i den vægtede stikprøve	Fædre i populationen af 9. klasse-elever (2019)	Fædre i stikprøven	Fædre i den vægtede stikprøve
Selvstændig, 1-9 ansatte	0,7	0,7	0,6	2	2	2,1
Selvstændig, ingen ansatte	3,6	4,1	4,1	5,3	5,8	5,9
Lønmodtager, ledelse	3	3,5	3,6	8,3	7,9	8,1
Lønmodtager, færdigheder højt niveau	16,8	17,8	18,1	17,2	17,4	17,6
Lønmodtager, færdigheder mellem niveau	23,1	21,2	22,1	12,5	12,7	13
Lønmodtager, færdigheder grund niveau	23,6	24,1	24,1	26,1	26,1	26,1
Anden lønmodtager	4,1	4,8	4,6	6	6,1	6,1
Lønmodtager, stillingsangivelse ikke oplyst	5,1	4,8	4,8	9,4	9,5	9,6
Arbejdsløs	1,4	1,6	1,4	1,2	1	0,9
Sygedagpenge, mv.	0,8	0,6	0,6	0,5	0,4	0,4
Uddannelse	1,1	1,3	1,3	0,2	0,2	0,2
Førtidspension	3,9	3,7	3,6	4	4,7	4,8
Kontanthjælp	9,7	8,7	8,2	4,8	4	3,7
Andre	3,1	3,2	2,4	2,4	2,1	1,5
Total	100	100	99,5	100	100	100

Anm.: Kolonneprocenter.

Bilag 2 Spørgeskema

Spørgsmål i spørgeskemaet:

1. Vil du gå i 10. klasse, efter du er færdig med 9. klasse?

Med 9. klasse menes 9. klasse i alle typer skoler, fx folkeskole, privatskole, efterskole, friskole, specialskole, mv.

Ja, på en efterskole/udveksling, Nej, Ved ikke)

2. Hvilken uddannelse forventer du at begynde på efter 9. eller 10. klasse?

Hvis du overvejer flere, så vælg den, du tror, er den mest sandsynlige. Hvis du skal have sabbatår, så vælg uddannelsen, du forventer at begynde på bagefter.

En erhvervsuddannelse (EUD), En EUX-uddannelse, Alment gymnasium (STX eller IB), Handelsgymnasium (HHX eller IBB), Teknisk gymnasium (HTX), Højere forberedende uddannelse (HF), Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (STU), En forberedende grunduddannelse (FGU, fx almen grunduddannelse, produktionsgrunduddannelse, erhvervsgrunduddannelse), En anden uddannelse, Jeg forventer ikke at begynde på en uddannelse efter 9. eller 10. klasse, Ved ikke

3. Forventer du at tage en videregående uddannelse efter ungdomsuddannelsen? Dvs. efter gymnasiet, erhvervsuddannelsen eller EUX. (Ja, Nej, Ved ikke)

4. Hvilken videregående uddannelse forventer du at begynde på efter ungdomsuddannelsen? Dvs. efter gymnasiet, erhvervsuddannelsen eller EUX. (Hvis du ikke ved, hvad uddannelsen hedder, så skriv det arbejde, du i fremtiden gerne vil have.)

5. I hvilken grad ved du nok om, hvad der er af uddannelsesmuligheder for unge som dig?

(I høj grad, I nogen grad, I mindre grad, Slet ikke)

Nu kommer der nogle spørgsmål om, hvad du tænker om fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde.

Man kan have mange tanker om, hvad man vil i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde. Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

(Meget enig, Lidt enig, Hverken enig eller uenig, Lidt uenig, Meget uenig, Ved ikke)

6_1. Jeg har lagt planer for hele mit uddannelsesforløb

6_2. Jeg er meget i tvivl om, hvilken uddannelse jeg vil tage

6_3. Jeg tænker ikke så meget over, hvilken uddannelse jeg vil tage

6_4. Jeg er bekymret for ikke at kunne gennemføre uddannelsen

6_5. Jeg er bekymret for ikke at kunne få et job efter uddannelsen

6_6. Jeg synes ikke, man skal have for høje forventninger til sig selv

7. Hvis du skulle placere dig selv på en skala fra slet ikke afklaret til meget afklaret om din fremtidige uddannelse, hvor ville du så placere dig selv? (1-10)

8. Hvis du skulle placere dig selv på en skala fra slet ikke bekymret til meget bekymret om din fremtidige uddannelse, hvor ville du placere dig selv? (1-10)

Når du tænker på din fremtidige uddannelse, hvor vigtigt/ikke vigtigt er det så for dig at

(Meget vigtigt, Vigtigt, Mindre vigtigt, Ikke vigtigt)

10_1. ... det er en uddannelse, hvor du nemt kan få et job bagefter?

10_2. ... du kender nogen, der skal begynde på samme uddannelse?

10_3. ... du kender nogen, der har gået på samme slags uddannelse?

10_4. ... det er tydeligt, hvilket job uddannelsen leder til?

10_5. ... uddannelsen giver dig mulighed for at hjælpe andre mennesker?

10_6. ... uddannelsen giver dig mulighed for en god indkomst?

10_7. ... uddannelsen giver adgang til gode jobs med status/prestige?

10_8. ... uddannelsen giver adgang til jobs i andre lande?

10_9. ... uddannelse er afgørende for den person, du bliver/din identitet?

10_10. ... uddannelsen giver mulighed for at fordybe dig bogligt?

10_11. ... uddannelsen giver mulighed for at være praktisk/bruge dine hænder

Nu kommer der nogle spørgsmål om, hvem og hvad der har haft betydning for dine tanker i forhold til uddannelse.

11. Hvilke af disse personer har størst betydning for dine uddannelsesovervejelser?

Hvis flere personer har haft betydning, så vælg gerne flere personer.

Mine forældre, Mine søskende, Mine bedsteforældre, Fætter/kusine, Andre i min familie, Mine forældres venner, Mine venner, Mine venners forældre, Min lærer, Min UU-vejleder, En voksen kontaktperson/pædagog/mentor,

Min kollega eller chef på mit fritidsjob, Personer i medierne/på sociale medier (fx fra tv-serier, film, computer-spil, blade, Facebook, Instagram og YouTube), der ikke er familie eller venner, Andre personer, Ingen

12. Hvilke af disse personer har du snakket mest med om dine uddannelsesovervejelser?

Hvis du har snakket med flere personer, så vælg gerne flere personer.

Mine forældre, Mine søskende, Mine bedsteforældre, Fætter/kusine, Andre i min familie, Mine forældres venner, Mine venner, Mine venners forældre, Min lærer, Min UU-vejleder, En voksen kontaktperson/pædagog/mentor, Min kollega eller chef på mit fritidsjob, Andre personer, Ingen

13. Tænk på den seneste uddannelsesparathedsvurdering (UPV), du har fået. Blev du erklæret uddannelsesparat?

(Ja, Nej, Jeg kan ikke huske det, Ved ikke)

14. I hvilken grad synes du, at uddannelsesparathedsvurderingen er meget afgørende for, hvad dine uddannelsesmuligheder er? (I høj grad, I nogen grad, I mindre grad, Slet ikke)

15. I hvilken grad opfatter du generelt karaktererne til dine eksamener til sommer som meget afgørende for, hvad dine uddannelsesmuligheder er? (I høj grad, I nogen grad, I mindre grad, Slet ikke)

Nu kommer der nogle spørgsmål om dine forældre. Du skal svare ud fra den/de voksne, du er vokset mest op sammen med.

15a. I hvilken grad har dine forældre et godt kendskab til de uddannelsesmuligheder, der er i Danmark? (I høj grad, I nogen grad, I mindre grad, Slet ikke)

16. I hvilken grad har dine forældre været involveret i dine overvejelser i forhold til uddannelse? (I høj grad, I nogen grad, I mindre grad, Slet ikke)

17. Hvilke forventninger har dine forældre med hensyn til, hvilken uddannelse du vælger? De forventer, at jeg vælger....

En erhvervsuddannelse (EUD), En EUX-uddannelse, En gymnasial uddannelse, En ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse, En anden uddannelse, De/han/hun har ingen bestemte forventninger til, hvilken uddannelse jeg vælger, Ved ikke

18. Her kommer nogle udsagn om dine forældres uddannelse og arbejdsliv - marker i boksen hvis du synes udsagnet passer på dig.

Det er vigtigt for mig at få et mere spændende arbejdsliv end mine forældre, Det er vigtigt for mig at få en højere uddannelse end mine forældre, Det er vigtigt for mig at tjene flere penge end mine forældre.

Nu kommer der nogle spørgsmål om dig og din trivsel.

Hvor godt synes du disse sætninger beskriver dig som person? Jeg ser mig selv, som en person der...

(Meget enig, Lidt enig, Hverken enig eller uenig, Lidt uenig, Meget uenig, Ved ikke)

19_1. ... er reserveret (reserveret betyder at holde lidt afstand til andre, undgå for tæt kontakt)

19_2. ... har tendens til at være doven

19_3. ... er afslappet, bliver ikke så let stresset

19_4. ... har få kunstneriske interesser

19_5. ... er udadvendt og social

19_6. ... har en tendens til at fokusere på andres fejl

19_7. ... er grundig med de ting jeg laver

19_8. ... let bliver nervøs og usikker

19_9. ... har en god fantasi

19_10. ... er hensynsfuld og god mod næsten alle

20_1. Hvor tit kan du klare det, du sætter dig for?

Meget tit, Tit, Engang imellem, Sjældent

20_2. Hvor tit kan du finde en løsning på problemer, bare du prøver hårdt nok?

Meget tit, Tit, Engang imellem, Sjældent

Ved hvert af de 5 udsagn, marker det felt der kommer tættest på, hvordan du har følt dig i de sidste 2 uger.

I løbet af de sidste 2 uger...

21_1. ... har jeg været glad og i godt humør

Hele tiden, Det meste af tiden, Lidt mere end halvdelen af tiden, Lidt mindre end halvdelen af tiden, Lidt af tiden, På intet tidspunkt

21_2. ... har jeg følt mig rolig og afslappet

21_3. ... har jeg følt mig aktiv og energisk

21_4. ... er jeg vågnet frisk og udhvilet

21_5. ... har min dagligdag været fyldt med ting, der interesserer mig

Bilag 3 Modeller for ungdomsuddannelser

Bilagstabeller

3.1 Plan om EUD

Karakterer: (ref.: laveste 20 %)		
2. kvintil	-0,19***	(0,03)
3. kvintil	-0,31***	(0,02)
4. kvintil	-0,36***	(0,02)
Højeste 20 %	-0,36***	(0,02)

Forældres uddannelse (ref: grundskole/EUD)		
2. KVU/MVU	-0,05***	(0,01)
3. LVU	-0,09***	(0,01)

Forældreindkomst	-0,00	(0,00)
------------------	-------	--------

Kvinde	-0,11***	(0,01)
--------	----------	--------

Indvandrerefterkommer	-0,15***	(0,02)
-----------------------	----------	--------

Region(ref: Nordjylland)		
Midtjylland	-0,01	(0,02)
Syddanmark	-0,02	(0,02)
Hovedstaden	-0,04*	(0,02)
Sjælland	-0,00	(0,02)

Konstant	0,54***	(0,03)
----------	---------	--------

N	3.522
---	-------

Lineær sandsynlighedsmodel, *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1, standardfejl i parentes.

3.2 Plan om Gymnasium

Karakterer: (ref: laveste 20 %)		
2. kvintil	0,31***	(0,03)
3. kvintil	0,50***	(0,02)
4. kvintil	0,59***	(0,02)
Højeste 20 %	0,63***	(0,02)

Forældres uddannelse (ref: grundskole/EUD)		
KVU/MVU	0,07***	(0,02)
LVU	0,13***	(0,02)

Forældreindkomst	0,02***	(0,01)
------------------	---------	--------

Kvinde	0,08***	(0,01)
--------	---------	--------

Indvandrerefterkommer	0,23***	(0,02)
-----------------------	---------	--------

Region(ref: Nordjylland)		
Midtjylland	-0,03	(0,03)
Syddanmark	-0,02	(0,03)
Hovedstaden	0,02	(0,02)
Sjælland	-0,04	(0,03)

Konstant	0,10***	(0,03)
----------	---------	--------

N	3.240
---	-------

Lineær sandsynlighedsmodel, *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1, standardfejl i parentes.

3.3 Plan om Gymnasium

Forældres uddannelse (ref: grundskole/EUD)		
KVU/MVU	0,07***	(0,02)
LVU	0,12***	(0,02)

Forældreindkomst (ref: 1. kvintil)		
2. kvintil	-0,02	(0,02)
3. kvintil	0,00	(0,03)
4. kvintil	0,05*	(0,03)
5. kvintil	0,07**	(0,03)

Kvinde	0,08***	(0,01)
--------	---------	--------

Indvandrerefterkommer	0,21***	(0,02)
-----------------------	---------	--------

Karakterer: (ref: laveste 20 %)		
2. kvintil	0,31***	(0,03)
3. kvintil	0,50***	(0,02)
4. kvintil	0,59***	(0,02)
Højeste 20 %	0,63***	(0,02)

1.skt	0,01	(0,02)
-------	------	--------

Region(ref: Nordjylland)		
Midtjylland	-0,03	(0,03)
Syddanmark	-0,02	(0,03)
Hovedstaden	0,02	(0,03)
Sjælland	-0,03	(0,03)

Ældre søskende har valgt VU	0,03	(0,02)
-----------------------------	------	--------

Forældre forventer VU	0,07***	(0,02)
-----------------------	---------	--------

1.q5_bin	0,02	(0,02)
----------	------	--------

1.q15b_bin	-0,01	(0,02)
------------	-------	--------

Konstant	0,13***	(0,04)
----------	---------	--------

N	3.195
---	-------

Lineær sandsynlighedsmodel, *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1, standardfejl i parentes.

Bilag 4 Modeller for videregående uddannelse

Bilagstabeller

4.1 Plan om videregående uddannelse

Karakterer: (ref.: laveste 20 %)		
2. kvintil	0,17***	(0,03)
3. kvintil	0,30***	(0,03)
4. kvintil	0,35***	(0,03)
Højeste 20 %	0,37***	(0,03)
Forældres uddannelse (ref.: grundskole/EUD)		
KVU/MVU	0,09***	(0,02)
LVU	0,15***	(0,02)
Forældreindkomst	0,01	(0,01)
Kvinde	0,13***	(0,02)
Indvandrerefterkommer	0,14***	(0,02)
Region (ref.: Nordjylland)		
Midtjylland	-0,00	(0,03)
Syddanmark	-0,01	(0,03)
Hovedstaden	0,04	(0,03)
Sjælland	-0,03	(0,03)
Konstant	0,34***	(0,04)
N	2.768	
Lineær sandsynlighedsmodel, *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1, standardfejl i parentes.		

4.2 Plan om videregående uddannelse

Karakterer: (ref.: laveste 20 %)		
2. kvintil	0,20***	(0,04)
3. kvintil	0,32***	(0,04)
4. kvintil	0,35***	(0,04)
Højeste 20 %	0,45***	(0,04)
Forældres uddannelse (ref.: grundskole/EUD)		
KVU/MVU	0,13***	(0,05)
LVU	0,32***	(0,08)
1. kvintil*grundskole/EUD	0,00	(0,00)
1. kvintil*KVU/MVU	0,00	(0,00)
1. kvintil*LVU	0,00	(0,00)
2. kvintil*grundskole/EUD	0,00	(0,00)
2. kvintil*KVU/MVU	-0,05	(0,06)
2. kvintil*LVU	-0,16	(0,10)
3. kvintil*grundskole/EUD	0,00	(0,00)
3. kvintil*KVU/MVU	-0,04	(0,06)
3. kvintil*LVU	-0,20**	(0,09)
4. kvintil*grundskole/EUD	0,00	(0,00)
4. kvintil*KVU/MVU	-0,02	(0,06)
4. kvintil*LVU	-0,16*	(0,09)
5. kvintil*grundskole/EUD	0,00	(0,00)
5. kvintil*KVU/MVU	-0,11*	(0,06)
5. kvintil*LVU	-0,25***	(0,09)
Forældreindkomst	0,01	(0,01)
Kvinde	0,13***	(0,02)
Indvandrerefterkommer	0,14***	(0,02)
Region (ref.: Nordjylland)		
Midtjylland	-0,00	(0,03)
Syddanmark	-0,01	(0,03)
Hovedstaden	0,04	(0,03)
Sjælland	-0,03	(0,03)
Konstant	0,32***	(0,04)
N	2.768	
Lineær sandsynlighedsmodel, *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1, standardfejl i parentes.		

4.3 Plan om videregående uddannelse

Forældres uddannelse (ref.: grundskole/EUD)		
KVU/MVU	0,08***	(0,02)
LVU	0,13***	(0,02)
Forældreindkomst (ref.: laveste 20%)		
2. kvintil	-0,03	(0,03)
3. kvintil	-0,03	(0,03)
4. kvintil	0,01	(0,03)
5. kvintil	0,00	(0,03)
Kvinde	0,13***	(0,02)
Indvandrerefterkommer	0,12***	(0,03)
Karakterer: (ref.: laveste 20 %)		
2. kvintil	0,17***	(0,03)
3. kvintil	0,30***	(0,03)
4. kvintil	0,35***	(0,03)
Højeste 20 %	0,36***	(0,03)
Privatskole	0,01	(0,02)
Region (ref.: Nordjylland)		
Midtjylland	-0,01	(0,03)
Syddanmark	-0,01	(0,03)
Hovedstaden	0,03	(0,03)
Sjælland	-0,02	(0,03)
Ældre søskende har valgt VU	0,04	(0,02)
Forældre forventer VU	0,11***	(0,02)
1.q5_bin	0,02	(0,03)
1.q15b_bin	-0,02	(0,02)
B5.Udadvendt	0,01	(0,00)
B5. Venlighed	0,00	(0,00)
B5. samvittighed	-0,00	(0,00)
B5. bekymret	-0,00	(0,00)
B5. åbenhed	0,01	(0,00)
Konstant	0,18**	(0,08)
N	2.659	
Lineær sandsynlighedsmodel, *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1, standardfejl i parentes.		

VIVÉ

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD